הײנט 10 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

פולע טאַבעלעז פוז דער 21=טער
מלוכה=לאָטעריע—זעה 3 און 8 זײטז

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

נײער פאָלקסבלאַט

№ 221	Łódź, Niedziela, 21 września 1930 r.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג, כ״ח אלול תר״ץ	№ 221

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224=71

קריזיסען, שלעכטע צייטען געהען פערביי; פעסט ווי א דעמב בלייבט דאָס

מענער-היטען-געשעפט

8 פון מ. קאפעלושניק, קאנסטאנטינער

ווייל דער פרינציפּ פון דער פירמע איז רעעלע סחורה און צוגענגליכע פרייזען.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז פרייטאָג צו נאַכטס געשטאָרבען אין עלטער פון 29 יאָהר מיין הייסגעליבטע פרוי, אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, טאָכטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע

נ.ע. ביילה לאסקא (געוואוינט פיעטר. 25. (געב. זענטקאווסקא)

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, 12 אַ זייגער בייטאָג פון קליניק „סאַנאַטאָ“ אַגראַדאָווע 10, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

צום נייעם יאהר

א גרוס פון אונזער אויפלעבונגס - ארבייט

— ברענגט אייך —

דער שטאַלץ פוז דער ארץ=ישראל=פּראָדוקציע

„כרמל“=ווייז

פון באָראָן ראָטשילד׳ס וויין=קעלערן

דער יוד. פליישער=פעראיין פיעטריקאווער 24 דריקט אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל דעם מיטגליד בערל זענטקאָווסקי און פאַמיליע צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליכער טאָכטער

נ"ע ביילה לאסקא געוואוינט פיעטריקאָווער 25

און פאָדערט אויף אַלע מיטגלידער אַנטייל צו נעהמען אין דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט, זונטאָג, 12 אַ זייגער בייטאָג פון קליניק „סאַנאַטאָ“ אַגראָדאָווא 10, כדי אָבצוגעבען דער פערשטאָרבענער דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג.

אַ גרויסען איסטאָראל

12 וואונש= קארטן נור 70 גר.

פאלודניאחא 17.

פּאָלודניאָווא 17

ביי פּוואַריק

טיף גערירהרט פון דער טרויעריגער נאָכריכט צוליב'ן טויט פון אונזער לאַנג-יעהריגען פערוואַלטונגס-מיטגליד און געוו. פּרעזעס

נ.ע. אליהו מארגאלין

דריקען מיר אויס דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע אונזער טיפסטען מיטלייד.

גלייכצייטיג רופען מיר אַלע מיטגלידער אַנטייל צו נעהמען אין דער לויה. וועגען דער צייט און אָרט, פון וואַנען די לויה וועט פאָרקומען, וועט יעדען מיטגליד בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

פערבאנד פון סאָדאַ-וואַסער-פאַבריקאנטען איז דער שטאַט לאדז.

אתרוגים מובחרים

וגם לולבים והדסים

במקח השוה —::— הורט און ענצעל —::— צו בעקומען

פלאַץ-וואלנאשטשי 10 [נייער מאַרק]

ביי עמנואל קאפעלוש

עפענטליכע ערקלערונג

— פון דער חברה —

„חיי אדם“ אלעקסאנדריסקאַ 5

אַזוי ווי מיר האָבען געהאַט אַ סכסוך מיט משה ראָזענמאַן און איך אונטערגעשריבענער בורר מאַך עפענטליך בעקאַנט, אַז דער סכסוך איז געוואָרען ערלעדיגט אויף אַ פרידליכען אופן.

מיט דרך-ארץ

מענדעל מינץ

פּרעזעס פון קליינהענדלער=פאריין, אלעקסאנדריסקא 19

וויכטיג פאַר די יודישע בעפעלקערונג

ווינאפאל | י.מ. גוטער

נישט קוקענדיג אויף די קאָנקורענציעס איז אַ גרויסע פאָדערונג אויף מיינע

ווײנען

בעווייל מען האָט זיך איבערצייגט דאָס מיינע וויינען זענען נאַטור הן ראָזינען-וויינען ווי אויך אונגער-וויינען זענען נאַטור ריין אָהן שום שפּ-טעטשנע-שמעקעכץ, מאַך איך בעקאַנט דאָס מען קען אויך מיינע וויינען בעקומען אין פאָלגענדע וויינהאנדלונגען צו פאַבריקס-פרייזען (פרייז-קוראַנט)

1) בולווא, גלובנאַ 47; 2) בזשעזשינסקי, נאַרוטאָוויטש 31;
3) גוטער, פּולנאַצנאַ 6; 4) בריסטאווסקי, בושעזשינער 9;
5) שטרויסמאן, גלובנאַ 63; 6) רובינשטיין, פּאָלודניאָווא 32.

WINOPOL וויינהאנדלונג

אינהאַבער יצחק מאיר גוטער

נאָוואָמיעסקא 19, טעל. 215-83

לשנה טובה=וואונשען

פאר אונזער גרויסען ערב=ראש=השנה=נומער

צום פרייז פון 2.50 זל.

וועלכער וועט געדרוקט ווערען אין א פילפאַך פערגרעסערטער אויפלאַגע און וועט פערשפּרייט ווערן בכל תפוצות הארץ

ווערען אנגענומען הײנט א גאנצען טאג אין אונזער אדמיניסטראציע

ענטשולדיגונג.

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאַר'ן פּרעזעס פון קליינהענדלער-פעראיין אַלעקסאַנדריסקאַ 19 ה' מענדעל מינץ פאַר די בעליידיגענדע אויס-דרוקען, וואָס כ'האָב אַרויסגעזאָגט אין אַנ'אויפגע-רעגטען צושטאַנד.

מיט אַכטונג

אפרים מאזעווסקי.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

דער בעריהמטער לאנדאנער חזן

ר' אברהם נארוועצר

אַבערקענט דורך י. ראָזענבלאַט און סיראָטע וועט דאַווענען אין זאַל

10 פּאָלודניאָווא 10

בילעטען צו בעקומען פון 8 פריה ביז 10 אָוונד.

פרידוואַלד.

קיין שום פּראַקטישע פאָרשלאָגען

וועגען לעזען דאָס פּראָבלעם פון די נאַצ. מינדערהייטען

זשענעוו, 20 (אַטע).

בעת דער דעבאַטע אין דער 6. קאָמיסיע וועגען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, האָט דער פראַנצויזישער אויסערן־מיניסטער בריאַן געזאָגט, אַז דער שוץ פון די נאַציאָנאַל עמינדערהייטען איז אַ נייע ערשיינונג, וועלכע איז פאַרין קריג נאָך נישט געווען בעקאַנט.

בריאַן זאָגט זיך אַרויס געגען שאַפן אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר די ענינים פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן.

זשענעווע, 20 (טאַו) אין דער ווייטערדיגער דעבאַטע האָט גענומען אַ וואָרט דער ענגלישער דעלעגאַט בעקסטאָן, וועלכער האָט ערקלערט, אַז אַ פאַרשרייטאין דער מינדערהייטן־פראַגע קאָן דערגרייכט ווערן נאָר דורך אַ גוטגעזיינטיגער פער־שטענדעניש. ענגלאַנד וויל אין דער דאָזיגער פראַגע נישט אונטערשטיצן קיין שום איבערטריבענעם נאַציאָנאַליזם. ענגלאַנד האָט אַ וואַרימע סימפּאַטיע פאַר אַלע אונטערדריקטע און פערפאָלגטע פעלקער. אַ פאַקט איז, אַז צווישן די מינדערהייטען הערשט אַ טיפע אומצופרידענהייט און דראָהט אַ סכנה פאַרין אַלגעמיינעם שלום. דער פעלקער־בונד מוז זיין אויף דער וואַך, אַז דער שוץ פון די מיעוטים זאָל אָפּגעהיט ווערן.

מאַטאַ, (שוויץ) שטעלט פעסט, אַז ס'איז נישט אַריינגעטראָגען געוואָרען קיין איינציגער פּראַקטישער פאָרשלאַג וועגען לעזען די מינדערהייטען־פראַגע. די פּראָצעדור פון מינדערהייטען־אָנקלאָגעס דאַרף אומבעדינגט געענדערט ווערן.

דער איטאַליענישער דעלעגאַט באַניגא האַלט דאָס שאַפן פון נייע אָרגאַנען פאַר מינדערהייטען־שוץ פאַר געפערליך.

חי דער יט"א־קאָרעספּאָנדענט דערוויסט זיך וועט קיין ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר מינדערהייטס־ענינים ביי דער 6. קאָמיסיע פון פעלקער־בונד נישט געשאַפן ווערן.

אנגעהויבען די אנטירעליגיעזע קאמפאניע אין רוסלאנד

מאָסקווע, 20 (יט"א טעלעגראַפיש).

די אַנטי־רעליגיעזע־קאַמפּאַניע האָט זיך אָנגעהויבען דעם 18 סעפּטעמבער.

א חתימה טובה

צום נייעם יאָהר ווינשען מיר דער פער־וואַלטונג פון צענטראַלען קליינהענדלער פעראיין מיט די ה"ה אדוו. ווייצמאַן און ראַטמאַן כּארי בראש.

סעקציע
פון אלטע גארדעראבען
ביים צענטר. קליינהענדלער-פעראיין
פּאָמאָרסקאַ 15.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען פריינד און קאָלעגע

ה' משה שווארץ

מיט פרל' פּאַלאַ גזשיבאָווסקאַ

גראַטולירען הערצליך און ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט

שמואליק גראסבערג
חיים ליבערמאן
יוסף זיסהאָלץ

די בעגרענצונגען פאר די אימיגראנטען קיין קאנאדא

פעראינטערעסירטע דאַרפען זיך ווענדען צו „היאָס"!

וואַרשאַ, 18 (י. ט. א. טעלעפאַניש) די לעצטע עמיגראַציע־בעגרענעצונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרן בנוגע די עמיגראַנטן קיין קאַנאַדע, בעגרעניצן שטאַרק דעם טערמין, אין וועלכן עס וועט קאָנען אויסגענוצט ווערן דאָס רעכט אַריינצופאָהרען קיין קאַנאַדע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט מעלדעט די יודישע עמיגראַציע־געזעלשאַפט, אַז די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען דאַרפן וואָס גיכער אין זייער אייגענעם אינטערעס זיך ווענדן אין די אָפּטיילונגען פון דער עמיגראַציע־געזעלשאַפט „היאָס", אין לאָדז, קילינסקיעגאָ 49, און וואַרשאַ — גזשיבאָווסקאַ גאַס.

ארעסטירט נאך א געוו. דעפּוטאט און א סענאטאר

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאַניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

אין וולאָצלאַוועק איז אַרעסטירט געוואָרען דער געוו. פּ.פּ.ס.ישער דעפּוטאַט עהוואַרד בעטעריאַן. ער ווערט בעשולדיגט, אַז אין דער צייט פון פּוילישרוסישען קריג האָט ער זיך אויסבעהאַלטען פון מיליטער־דינסט און האָט פאַר זיך אונטערגעשטעלט זיין ברודער.

נעכטען איז אויף דעם פערארדנונג פון הער מאַכט אַרעסטירט געוואָרען אין לוצק דער געוועז. סענאַטאָר סערגיוש קאָשיצקי, (פון „סעלראָב" רעכטע)

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאַניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

לויט אַרעציזיע פון אַפּעלאַציע־געריכט אין לובלין האָט די געוועזענע דעפּוטאַטין קאָסמאַיזסקאַ, וועלכע איז פערמשפּט געוואָרען דורכן שטעטישען געריכט אין לובלין אויף זעקס חדשים טורמע, פאַר'ן בעליידיגען די מלוכה־מאַכט — איז אַרויסגעלאָזט געוואָרען אויף דער פריי נעגען אַ קויצע פון פינף הונדערט זלאָטים.

זאַל פילהארמאניע
נאַ־וטאָוויטשאַ 20.

די לעצטע גאַסטראָלען־וואָך פון דער ווילנער טרופּע
יאָר XV
אַנס. מ. מזאה.
יאָר XV

היינט, זונטאג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט
„שיילאָק" — פון — וו. שעקספּיר

היינט, זונטאג 9 אַ זייגער אין אָוונד
„ביינאכט אויפן אלטען מארק"

XX יעהריג דאוונען אין פילהארמאניע-זאל XX

דערמיט זענען מיר מודיע די געעהרטע מתפללים פון פילהאַרמאָניע, אַז דעם ראשׁ השנה ויום כּפור הבע"ל צום צוואַנציגסטען יאָהר וועט דאַוונען דער אין לאָדז בעליבטער און פּאָפּולערער אָבערקאַנטאָר פון ביאַליסטאָק

ר' מאיר פּאָדראָבינעק

מיט'ן אַנסאַמבּל פון פּראָפ. פערשטאַרקטען און גוט־איינשטודירטען כאָר אונטער דער לייטונג פון יונגען טאַלאַנטפולען דיריגענט הערש רוביל, וועלכער האָט פאַרגעבריים ספּעציעלע נייע קאָמפּאָזיציעס.

פּרוּווט אייך בעצייטענס מיט איינטריטס־קאַרטען.

דער בילעטען־פערקויף הויבט זיך אָן היינט, דינסטאג, דעם 9-טען ד. ח. און טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אָוונד אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

בעמערקונג: ווער עס וויל עולה לתורה זיין אין די ימים נוראים, זאָל זיך פערשרייבען אין קאַסע בעת'ן אויסקויפען דעם בילעט. די נדרים און נדבות פון די עליות איז בעשטימט פאַר'ן קרן קימת לישראל. 18407

שבת צו נאַכטס איז אָפען די קאַסע גלייך נאָך הבדלה.

ערשטקלאסיגער הערען-שניידער-אטעליער
פון א. ח. קוטשינסקי פּאמארסקא (שרעדניא) 3

מאַכט בעקאַנט, אַז צום ווינטער־סעזאָן ווערט אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען ווי אויך פּעלצען מיט די לעצטע אויסלענדישע מאָדע זשורנאַלען.

צוגענגליכע פרייזען! גוטע בעהאנדלונג! קומט א'ן איבערצייגט אייך!

מיט אַכטונג
A. CH. KUCZYNSKI, Pomorska 3.

דער באָד - אנשטאלט
„היגיעא"
11 קרוטשאַ 11 [גייערס מאַרק]
איז היינט אַ גאַנצען טאָג טעטיג
וואנבעס און שוויץ

דאס
צענטראל-באד
38 זאכאדניא 38

מאַכט בעקאַנט, דאָס צוליב די קומענדע יום"ט וועט עס אויך זיין
היינט, זונטאג, אַגאַנצען טאָג אָפען.

יין כשר!!!

ווער עס וויל זיך איבערצייגען, אַז ווין דאַרף זיין גוט, כאָטש ער קאָסט ביליג עמפּפעהלען מיר פון דער נייער ערעפענטער וויין און מעהד־פאַבריק אַ פלאַש פון אַ ¼ ליטער זעהר גוטען ראָדזינען וויין צו פאַבריקס־פּרייזען
באר 65 גראשען.

בעמערקונג: צו דער בעקוועמליכקייט פון ג' פּובּליקום בעקומט מען אין רעיאָן גרינעם מאַרק און שייבלערס מאַרק דעם אויבענדערמאַנטען 1/4 ליטער גוטען ראָדזינען־וויין אַ פלאַש צום פּרייז 65 גראשען ווי אויך אַלע אַנדערע סאָרטען וויינען צו פאַבריקס־פּרייזען אין די וויין־געשעפטען 1) פּ. ליפּעל, גרינער מאַרק 8; 2) ח. בלאנקעט, גלובנאַ 69.

מיט אַכטונג
וויין און מעהד־פאַבריק „פראגרעס"
אַלטער מאַרק 2

לשמוע אל הרנה ואל התפלה
אויף קאנסטאנטינער 9, זאכאדניא 28

אין הויף, ערשטען שטאָק ביי לוסטיג ווערט ראש השנה און יום כפור געדאַוועגט דורך גוטע חזנים און אַ שעהן איינגעשטודירטן כאָר;
פּרעכטיגע און לופטיגע צימערן, עלעקטרישע בעלייכטונג.
בילעטען צו בעקומען יעדען טאָג פון 7 פריה ביז 10 אָוונד.

מיט אַכטונג פ. גארצעוויטש.

„הזמיר" אל. קאשטשושקי 21
בראש השנה ויום-כפור
בית-תפילה לימים-נוראים

איינטריטס־קאַרטען איז צובעקומען אין לאָקאַל פון „הזמיר"
טעגליך פון 10 ביז 1 פאַרטיטאָג און פון 5 ביז 8 נאָכמ.

אכטונג, שייבלער'ס ראיאָן!

איך מאַך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובּליקום, אַז די וויין־ און מעהד־פאַבריק פון דער פירמע „פראגרעס" האָט געעפענט ביי מיר אַ פערקויפס־שטעל פון אַלע סאָרטען וויינען ווי אויך דעם בעוואוסטען וויין

¼ ליטער ראָדזינען וויין נור 65 גר.
א גאנצע באטשינקע וויין 1.50 זל.
א קווארט וויין 2 זל.

מיט אַכטונג וויין און שנאַפּס־געשעפט
ת. בלאנקעט, גלובנא 69

וויין אויף קידוש
60 גראשען א פלאַש פון א ¼ ליטער
1.60 זל. א באטשינקע

בעקומט איהר נאָר אין דער עלטסטער וויין־ און מעהד־פאבריק פון
ש. ווישליצקי, 10 פּיעטריקאווער 10 איז הויף
ווי אויך אין רעסטאָראַן זגערזשער 8 ביי שטרוי, אויפ'ן גרינעם־מארק אין רעסטאָראַן בורשטין, און ביי הערץ, קילינסקיעגאָ 46

וויכטיג פאר שטריקער
און שטרימף-פאבריקאנטען

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר בעזיצען אַ גרויסען אויסוואַהל
— פון פערשידענע —
גארן, בוימוואָל געפאַרבט און מעצעריזירט אלערליי וויגאניע-גארן
ביליגע פרייזען. רעעלע בעהאנדלונג
מיט אַכטונג י. מארגנער און ס. פינקעל
נאַוואָמיעסקאַ 6 טעל. 191-22.

געפונען א סך געוועהר

בעת א רעוויזיע פון דער צענטראלעוו=מיליץ אין קראקא

קראקא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). דער וואָיעוואָדען־אַמט טיילט מיט, אַז היינט האָט די פאָליציי דורכגעפיהרט אַ רעוויזיע ביי מיטגלידער פון דער „צענטראָלעוו"־מיליץ.

בעת דער רעוויזיע האָט מען געפונען פאָלגענדע געוועהר: 2 האַנד־גראַנאַטען, אַ קוילען־וואַרפער אַ גרויסע צאָהל רעוואָלווערן, שווערטען, באַגנעטען, אייזערנע הענדשקעס א. ד. גל.

די פערזאָנען ביי וועלכע מ'האָט געפונען ס'געוועהר האָט מען אַרעסטירט.

פראָצעס געגען 10 יודען אין טשאָרטקאָוו

וואַרשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) כידוע קומט איצט פאָר אין טשאָרטקאָוו (גאַליציע) אַ פראָצעס פון 10 יודען, וואָס ווערען בעשולדיגט אין דערטרינקען 2 פוילישע זעלנער. דער פערטיידיגער איז — דער בעקאַנטער אַדוואָקאַט ד"ר לייב לאַנדוי. פרייטאָג, אין דעם ערשטען טאָג פון פראָצעס האָט מען איבערגעלייענט דעם בעשולדיגונגס־אַקט, און פערהערט די בעשולדיגטע יודען. קיינער פון זיי איז זיך נישט מודה אין בעגעהן דעם פערברעכען.

דעם ערשטען עדות האָט דער אַדוו. לאַנדוי ביים קרייץ־פערהער אינגאַנצען צוקלאַפט. דאָס געריכט איז אַוועק אויף אַ לאָקאַלער וויזיע אין שענק, וואו די זעלנער האָבען געשכור'ט פאַר'ן טויט.

פ.פ.ס. ביז נ. ד.

פעראייניגטער וואהל=פראנט אין מזרח=גאליציען

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאָניש) אין גאַנץ מזרח־גאַליציען זענען די ענדעקעס צוגעטרעטען צום „צענטראָלעוו", אַזוי אַז דאָרטען וועלען פיגורירען נאָר 2 וואַהל־ליסטעס: 1) סאַנאַציע, און 2) פעראייניגטער פראָנט פון פ.פ.ס. ביז נ.ד.

דער יודישער לינקער וואהל=בלאק

וועט נישט צושטאנד קומען

וואַרשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). נעכטען איז פאָרגעקומען די צוויי־טע קאָנפערענץ פון די יודישע סאָציאַליסטישע פאַרטייען, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט: דער „בונד", „פועלי־ציון" — רעכטע און לינקע, און די אונאָפהענגיגע סאָציאַליסטישע פאַרטיי.

די לינקע פועלי־ציון האָבען פערלאַנגט, אַז אין דעם וואַהל־פראָגראַם זאָל זיין געשריבען, דאָס דער בלאָק וועט פיהרען אַ בעזונדערס ענערגישען קאַמף מיט „בעבע", און זיך שטעלען פאַר אַנ־טי־אויפגאַבע דאָס צושמעטערן פון די פ.פ.ס.

מחמת דער שטאַנדפונקט פון די איבעריגע פאַרטייען־פאַרשטעהער איז נישט געווען אין איינקלאַנג מיטן פועלי־ציוניסטישען שטאַנדפונקט — האָבען די לעצטע פערלאָזט די קאָנפערענץ, און אַזוי אַרום איז זי אויפגעריסען געוואָרען.

די ציוניסטען און דער וואהל=בלאק

גרינבוים זאל זיך אינגאנצען צוריקציהען פון דער פאליטישער ארענע

וואַרשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). מאָרגען, זונטאָג וועט דער ציוניסטישער צ. ק. אָפּהאַלטען אַ זיצונג, אויף וועלכער עס וועט אָנגענומען ווערען אַן ענטגילטיגער בעשלוס וועגען דעם ענין פון צוטרעטען צו אַן אַלגעמיינעם יודישען וואַהל־בלאָק.

ווי מ'גיט איבער פון זיכערע קוועלען, איז, אויב אויף דער דאָזיגער זיצונג זאָל זיגען די שיטה פון אַ געמיינזאַמען בלאָק — און אַזאַ שטימונג הערשט ביי דעם רוב ציוניסטען — וועט זיך דאַן דער געוו. דעפ. גרינבוים פולשטענדיג צוריקציהען פון פאָליטישען לעבען, און נישט קאַנדידירען אין סיים.

פערלייכטערונגען פון דער זונטאג-גזירה

וואַרשא, 20 (טעלעפאָניש).

לויט, ווי ס'אינפאָרמירט דער „איל. קוריער צאַדזש." וועט די רעגירונג פאָרלעגען דעם פרעזידענט אַרויסצוגעבען אַ דעקרעט, אַז:

שפייז־געוועלבלעך, און בכלל אַלע געוועלבער, וואָס בעשעפטיגען נישט קיין שום אָנגעשטעלטע, און וואָס פערקויפען סחורות, באַר אין דעטייל, גלייך צו די פערברויכער, זאָלען קאָנען אָפען זיין זונטאָג אָוועגד־צייט פון 5 ביז 7 אַ זייגער.

דער „איל. קור. צאַדזיעננו" בעמערקט הערביי, אַז דאָס זאָל זיין אַ ספעציעלע הנחה פאַר די יודישע בעפעלקערונג.

פון אַנדערע קוועלען גיט מען איבער, אַז אין זעלבען דעקרעט זאָלען אויך זיין פערלייכטערונגען צו אַרבייטען אום זונטאָג פאַר געוויסע קאַטעגאָריעס בעלי־מלאכות.

פון זיכערע קוועלען גיט מען איבער, אַז ווען ג. דעפוטאַט גרינבוים איז געווען אויף אַ קאָנפערענץ פאָריגע וואָך ביים ג' פרעמיער־מיניסטער סלאַוועק, האָט ער מיט איהם גערעדט וועגען אַרויסגעבען אַזאַ דעקרעט צו פערלייכטערען די זונטאַג־גזירה. סלאַוועק האָט אָבער ערקלערט, אַז דאָס וועט זיין זעהר שווער.

מען גיט אויך איבער, אַז דער בעקאַנטער סאַנאַציע־טוער ה' האלובקא, שעף פון דעפאַרטאַמענט פאַר קרעסען־ענינים, זאָל זיין דער פראָיעקט־געבער פון דאָזיגען דעקרעט, עטוואָס די זונטאַג־גזירה צו פערלייכטערען.

נייע יסודות פון עמיגראציע

זאלען איינגעפיהרט ווערען אין די פעראייניגטע שטאטען

וואַשינגטאָן, 20 (טאַז) אין די הייגע רעגירונגס־קרייזען זענען אַרומגערעדט געוואָרען אַ רייה מיטלען, וועלכע האָבען דעם צוועק ווייטער צו בעגרענעצען די אימיגראַציע אין די פעראייניגטע שטאַטען, און די איינוואַנדערונג צו שטעלען אויף נייע יסודות. עס ווערט הערביי אָנגעוויזען, אַז די פעראייניגטע שטאַטען זענען נישט קיין לאַנד פון אומבעגרענעצטע מעגליכקייטען און פון אומבעגרענעצטער אויפנאַהמס־פעהיגקייט. עס זאָל זיכער אָנגעווענדעט ווערען דער פרינציפ פון אויסוועהלען די איינוואַנדערער, אַזוי אַז נאָר בעשטימטע פראָפעסיעס וועלען צוגעלאָזט ווערען.

נייעס פון דער בריסקער פעסטונג

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דאָ זענען דערהאַלטען געוואָרען ידיעות, אַז אין דער בריסקער פעסטונג זענען רעזערווירט געוואָרען נאָך 60 פלעצער פאַר נייע „געסט"...

— אין אַ געשפרעך מיט פרעסע־פאָרשטעהער האָט דער פראָקוראָר מיכאַלאָווסקי דערקלערט, אַז די אַרעסטירטע דעפוטאַטען פיהלען זיך אין אַרעסט גאַנץ גוט, אַז זיי זיצען צו צוויי מאַן אין איין קאַמער, און זענען גאַנץ אויפגעלייגט. וואָס שייך דער אָפּשערען זיי די קעפּ — האָט ער געזאָגט — ווייסט ער נישט וועגען דעם גאָרנישט.

— אין פערשידענע שטעט האָבען זיך געגרינדעט קאָמיטעטען צו שטיצען די אַרעסטירטע דעפוטאַטען. מ'שיקט זיי אַפילו פעקלעך. צי קומען זיי אָן ווייסט מען נישט.

פאַבריק פון

איי וועז און קוכעז

קאַפלאַנע און שאַמאַט

פצרש. מוסטערען און סאָרטען

פערקויף פון בוי-אַרטיקלען

צעמענט. קאַלך, גיפּס, קרייד, שטשינא, פאַפּע, סמאַלע, ווי אויך פערשידענע קאַפלעס איינ- און אויסלענדישע שאַמאַט=ציגעל צו אייוועז פון פערשידענע גרויסען— עמפפעהלט פירמע

„Konkurencja"

מ. עלעכנאָוויטש

ŻEROMSKIEGO 1a (Pańska).

21=טע מ/זכה=לאטעריע

5=טע קלאס 11=טער טאג.

25,000 51603.

5,000 19813 69727 81025 99692.

3,000 41021 98751 102006 116727 182878 193620.

2,000 27800 66506 173323 184072 192465.

1,000 8376 12959 20647 23957 27108 32458 35311 52821 66892 75104 96178 99608 105496 113674 115817 119148 122517 137243 147231 154374 155608 161889 177680 184455 186156 186521 199188 205554 207528.

600 3553 15326 26315 30569 37202 39525 48947 62193 71758 82365 86790 87074 88175 89311 106358 112504 114668 117783 123858 128053 143128 15695 150922 152929 158493 161419 162085 165612 169884 174518 176196 18161 187766 190393 200233 202273 209688.

500 406 447 1542 63036 7911 9283 13833 13960 17207 18731 21112 25402 28961 32715 33116 34366 34381 35294 35687 37618 37972 38867 39118 41511 43990 44878 45420 45585 45676 49070 50928 51907 52814 54251 56467 57166 57230 58075 58219 60397 60748 62462 63691 64265 64463 64533 66787 68203 71905 72045 74368 74744 77125 78766 86032 87688 89631 90495 93913 93972 963304 97593 99443 101718 101822 104661 104900 112850 114981 118457 120433 122247 123675 123694 123925 124510 125323 125427 126433 128048 128151 136158 136342 139790 145800 145969 146455 147828 148983 149905 151519 151708 152800 152958 155381 157795 158557 178915 163343 164851 165666 173285 174309 175406 175527 176536 176637 178213 178290 178713 180535 181965 182778 184702 186026 191592 193593 193914 194377 195303 196376 196398 197292 197677 199604 200613 203240 203280 204535 204736 205395 206642 208910 209700 209928 209975

250

5 86 144 53 95 256 57 66 91 426 508 72 637 879 93 920 1008 15 19 242 51 301 407 32 500 71 509 64 730 857 902 12 2005 60 91 149 81 217 416 563 95 703 828 918 27 57 3025 30 34 98 345 668 751 946 67 4050 56 240 335 460 624 39 47 79 647 780 917 51 86 5006 25 285 620 99 790 93 800 64 939 41 6127 570 667 767 925 36 51 7027 124 313 594 940 8043 62 141 217 62 95 397 423 96 663 740 899 9005 16 33 138 45 247 432 89 991 10075 88 95 229 85 455 540 648 71 81 737 [illegible] 267 332 70 492 960 61

12232 70 73 314 37 82 417 26 43 81 768 816 976 13000 16 117 87 92 265 332 53 469 500 97 641 799 813 902 28 14273 516 662 69 720 47 895 908 15026 55 104 254 408 71 520 79 789 850 16022 34 43 131 215 81 341 66 72 93 400 49 580 628 728 878 913 17021 59 260 496 524 65 627 64 85 90 18127 67 274 464 624 737 82 855 61 69 98 914 19038 184 259 333 412 671 777 877 936 81 20005 29 43 258 322 424 42 82 99 616 755 62 21017 83 228 329 86 444 742 849 977 85 22005 66 135 227 383 686 719 20 92 807 49 73 98 900 21 77 23073 339 341 947 24007 12 98 226 79 321 33 443 85 609 69 90 789 869 973 79.

25238 46 322 48 439 72 523 52 791 26049 75 86 90 159 93 214 24 83 588 648 790 922 34 79 27065 126 31 96 243 614 17 26 64 80 866 924 28062 88 159 83 419 94 505 48 85 646 775 906 16 29088 128 279 332 406 48 529 650 39 73 84 923 26 41 73 30013 17 183 217 27 661 75 98 880 929 36 60 31026 117 33 39 258 95 354 96 432 52 529 81 689 824 960 89 32002 48 67 85 195 247 94 537 59 626 64 717 843 59 921 92 33038 112 17 30 202 554 602 6 771 807 34050 194 210 322 55 427 656 802 88 927 88 350069 79 122 43 44 74 264 81 379 422 27 543 50 644 700 942 36062 103 60 84 296 305 22 609 68 790 94 820 68 90 97 935 43 37057 179 206 22 23 56 61 302 21 35 603 830 66 74 938 38054 60 79 256 361 461 946 75 87 39022 123 49 89 291 301 45 673 79 701 58 63 66 40017 47 63 151 298 441 525 728 62 897 41244 84 88 311 457 58 568 73 645 60 61 87 701 71 815 71 936 48 67 74 42010 36 89 95 306 16 424 44 58 509 674 709 921 43138 373 477 632 6 783 91 811 920 44013 24 104 221 67 458 522 24 58 609 721 33 75 839 41 45096 380 457 560 644 804 6 47 925 50 46013 41 215 34 444 695 47538 644 766 812 28 31 927 55 48150 75 249 84 383 445 692 876 934 49020 133 78 262 491 527 89 630 78 85 790 844 967.

50040 283 392 507 13 638 56 79 98 763 68 856 911 44 51018 337 176 260 346 522 43 636 76 94 724 30 95 825 919 25 28 47 52096 116 59 76 88 219 303 497 606 70 733 849 969 53125 90 219 71 370 89 517 607 743 805 922 68 54227 358 402 545 89 97 698 727 55013 38 92 158 274 415 25 519 849 56142 292 95 302 33 479 579 642 95 704 24 861 57052 229 468 93 728 66 81 813 67 914 57 73 58003 57 126 403 45 556 86 88 95 626 702 53 59045 128 203 17 20 324 36 440 14 80 83 686 718 75 935 61 60026 120 66 442 79 522 57 623 972 78 61026 41 70 95 96 164 70 209 330 40 495 501 13 653 751 92 809 70 62070 274 323 571 615 28 42 52 701 21 45 91 956 63008 82 95 335 96 476 513 694 713 805 20 94 64173 242 47 48 93 310 60 468 567 68 743 803 43 69 65068 72 82 88 165 86 98 383 433 62 522 35 97 716 30 80 66066 112 32 75 206 7 22 425 554 640 66 754 73 74 83 85 863 913 67311 73 78 462 705 75 865 914 35 56 68 68031 134 335 47 525 627 774 91 845 930 57 69185 223 522 84 626 56 71 75 749 62 813 69 960 70011 214 46 437 537 53 66 638 52 790 912 70 71145 200 22 58 338 50 53 506 9 603 910 63 75 72005 71 148 206 40 86 321 44 425 88 556 68 78 73012 82 91 116 216 485 91 694 714 92 74067 179 66 95 220 340 527 44 824-

75008 58 123 213 21 37 49 300 419 90 643 50 55 74 80 875 76051 70 118 79 98 203 52 73 306 521 88 762 818 52 79 92 914 77024 42 56 134 78 297 425 44 602 29 716 814 78028 285 387 403 15 16 839 920 73 79072 90 165 88 200 99 361 402 48 750 902 18 80199 517 639 54 69 990 99 81043 66 143 3231 422 506 32 66 96 725 83 828 91 934 42 71 82202 318 70 476 593 698 755 971 83215 423 55 68 539 684 732 38 830 93 975 84031 42 81 165 311 430 511 600 856 60 85045 228 62 404 571 707 854 80 933 86021 97 101 47 5 97 316 432 525 34 656 99 705 69 857 913 46 87077 85 99 137 53 233 60 463 588 99 940 51 88143 52 71 233 347 53 423 34 652 892 89026 227 61 374 86 836 907 902214 74 314 32 59 403 532 57 639 733 47 64 72 91 951 91 91200 23 303 437 75 542 56 654 71 92014 47 171 529 37 617 31 58 771 836 59 915 93039 76 150 395 546 875 96 99 917 94125 70 229 38 352 429 32 37 552 612 720 827 959 95030 55 83 96 244 65 382 428 32 53 561 608 15 16 45 757 87 801 40 934 96073 134 42 49 223 364 97 438 533 70 99 768 878 81 964 97001 27 63 138 225 50 87 388 90 654 84 740 817 98148 51 253 61 65 365 412 31 69 524 676 827 99018 597 611 32 947 89.

100106 388 538 57 638 64 101037 72 149 234 383 409 501 11 901 93 97 102069 298 438 48 52 582 85 609 732 49 61 882 902 14 18 43 103095 136 309 31 403 42 96 511 26 677 756 71 895 942 104050 154 218 308 576 777 96 105130 70 85 244 386 535 43 54 85 638 68 705 834 106111 93 95 235 47 98 446 511 606 815 86 917 107043 80 120 85 254 443 84 603 74 722 57 839 83 936 108025 181 90 371 82 454 538 94 875 90 978 92 109036 58 76 203 10 17 43 92 412 644 725 816 32 33 110032 89 100 50 76 278 377 409 53 551 86 715 843 929 111067 161 62 246 320 32 73 488 536 652 81 936 62 94 112130 65 232 300 508 41 690 92 113071 111 365 436 680 733 810 43 52 114001 74 386 93 483 572 77 87 748 77 89 826 951 115053 89 205 31 384 456 539 71 635 704 58 901 48 116206 25 40 355 67 488 515 82 609 11 971 94 117255 504 627 845 66 904 44 69 80 118077 122 534 72 602708 809 82 931 61 119168 203 27 315 87 463 85 539 76 634 825 53 88 957 120010 16 91 121 255 58 859 96 907 92 121188 233 305 10 486 545 52 627 66 81 819 75 944 56 90 122069 229 99 309 12 651 813 47 123044 121 59 76 221 430 558 703 67 827 52 124056 77 155 423 567 83 628 707 820 23 27.

125098 156 326 517 628 38 53 75 719 846 99 925 35 126090 579 668 761 837 44 929 127030 193 270 398 600 753 804 13 86 960 128005 38 91 99 142 43 70 254 81 338 466 582 677 701 26 814 96 924 92 95 129152 253 332 79 692 858 61 946 50 80 130152 317 508 64 774 959 131029 81 170 87 223 63 96 307 50 76 430 32 48 685 704 92 883 132011 220 40 90 492 596 605 49 726 46 48 917 18 61 93 133291 95 361 435 42 76 93 527 691 727 93 98 808 44 134011 22 55 121 55 66 262 384 445 83 597 731 34 47 822 135054 116 56 210 22 33 462 97 516 17 703 840 62 903 71 136003 10 104 78 330 39 471 87 91 625 36 700 8 47 71 817 35 97 99 137126 209 82 513 624 42 709 43 63 837 68 138008 25 30 75 362 409 49 99 575 684 721 853 900 139068 77 255 345 480 584 673 705 11 34 140083 119 49 84 268 314 80 514 95 613 781 857 81 91 905 141273 316 444 59 550 676 733 936 142093 98 150 57 61 201 52 [illegible] 143035 [illegible]

50 674 702 912 78 144043 286 333 78 423 650 782 966 82 145008 9 82 278 84 95 347 456 64 68 597 627 64 98 705 811 944 58 146050 199 219 79 80 318 443 521 611 20 718 800 17 943 48 56 147043 100 77 220 80 382 467 86 614 20 877 148070 598 640 708 811 912 87 149070 113 61 259 338 89 569 74 621 58 80 751 811 76.

150042 60 61 156 71 265 437 95 517 859 975 151100 97 393 558 712 881 84 953 152021 26 107 75 236 73 90 325 452 61 97 859 901 9 14 47 67 71 153132 203 12 56 460 82 673 717 810 967 154459 91 553 621 709 16 41 968 155152 85 92 280 82 347 556 89 612 62 87 712 31 805 66 156067 78 100 207 325 26 28 63 461 630 801 59 98 157022 53 271 321 449 83 717 158005 9 15 212 37 400 37 96 504 681 750 894 902 50 159086 128 44 217 41 320 29 56 713 40 905 11 42 160059 75 134 231 304 605 62 784 91 811 968 161051 102 238 326 53 97 457 626 53 707 47 58 814 959 60 162159 268 314 403 10 516 610 69 830 50 962 70 163011 46 65 164 210 11 71 386 419 651 65 81 793 961 164032 233 387 519 45 96 97 651 70 807 927 31 64 97 165056 75 144 55 234 426 524 66 69 96 689 878 922 73 166018 79 100 35 75 99 224 331 483 734 918 55 59 75 167121 32 47 63 78 83 224 57 368 583 675 784 823 42 68 168124 83 206 350 531 744 854 97 97[illegible] 169050 160 75 216 85 416 79 83 588 605 16 62 855 944 170062 71 132 318 92 410 29 554 710 43 87 819 901 171103 79 91 206 11 355 428 63 92 588 690 804 960 172071 226 39 53 360 95 615 47 763 75 904 5 31 49 64 173055 163 68 309 33 453 777 865 174038 153 69 204 23 37 53 72 363 507 21 32 794 823.

175221 99 345 51 423 33 41 523 634 795 833 79 956 176011 108 99 209 98 374 95 502 25 65 621 37 40 44 52 715 51 69 78 906 18 79 177102 46 56 63 210 376 99 412 45 536 76 605 59 787 178172 211 323 426 624 963 92 179031 105 14 59 92 227 39 391 415 82 652 710 97 979 180123 43 68 271 335 401 78 588 549 80 827 37 89 96 972 181019 144 73 208 424 90 533 631 829 36 945 182015 80 161 96 203 73 339 407 98 524 678 821 75 967 72 183206 68 342 78 449 76 656 788 98 813 943 79 184142 226 27 45 556 618 73 80 799 844 915 40 185027 140 348 425 630 799 186029 45 63 92 160 238 91 308 452 55 72 618 55 796 988 188096 232 369 96 450 66 501 27 651 72 83 741 53 57 90 823 25 908 188197 477 93 98 539 43 630 45 716 56 869 189103 41 76 250 314 500 2 19 35 58 622 782 820 25 55 909 190005 114 273 90 91 559 721 71 851 981 191142 335 79 94 521 756 93 923 73 84 192134 58 66 400 540 604 24 45 833 193013 47 85 328 79 428 69 74 96 90 227 194003 59 91 134 308 9 434 45 82 512 859 92 923 195009 114 15 56 81 98 261 93 405 8 600 79 723 29 826 38 49 169020 24 166 200 43 503 87 624 80 707 197181 90 97 229 335 55 551 612 738 52 833 922 198020 84 188 214 20 66 389 401 87 529 49 76 882 914 40 70 199106 31 96 326 418 608 68 96 722 74 943.

200427 527 83 795 908 201050 86 360 438 39 523 636 827 952 65 78 202062 169 453 608 25 82 847 203060 161 208 380 615 17 722 810 904 87 204011 75 105 234 306 457 60 72 531 638 62 777 875 915 205020 89 97 101 29 337 449 728 870 206105 203 9 28 52 314 652 788 822 207185 208 23 40 54 75 93 710 44 841 208003 97 213 65 451 504 8 743 803 15 84 86 974 209067 205 35 313 29 39 68 80 416 540 21 650 722 [illegible]

לאדז, 21. סעפטעמבער 1930
„נייער פאלקסבלאט“
לאדז, 21 סעפטעמבער 1930

דער אידעאל
און די וועגען צו זיין דערגרייכונג

יעדער „פערזענליכער“ רעזשים האט זיין לאָגיק, וועלכע ברענגט סוף כל סוף צו קאנפליקטען נישט נאָר מיט'ן פאַרלאַמענטאַריזם, נאָר מיט די הקסטליכע יסודות פון לאַנד בכלל.

אָהן ספק האט פילסודסקי, אַט דער נאַציאָנאַלער העלד פון פוילען, וועלכער בעזיצט אַזא קאָלאָסאַלען מאָראַלישען אויטאָריטעט, אַפילו אויספיהרענדיג דעם פערזענליכען רעזשים, זיך אָפגעגעבען אַ דין וחשבון וועגען דער נויטווענדיגקייט פון אַ פאָלקס-פערטרעטערשאַפט. אָנפאַלענדיג שאַרף אויפ'ן סיים, בעשולדיגענדיג די דעפוטאַטען אין כל'ערליי חטאים האט זיך פילסודסקי בעמיהט אָפצוטיילען די אידעי פון דעמאָקראַטיע, פון פאַרלאַמענטאַריזם בכלל — פון דעם סיים.

פילסודסקי האט זיך געמאָהלט עפּעס אַנ'אייגענאַרטיגע אָרגאַניזאציע פון פאַרלאַמענטאַריזם, ביי וועלכען קלאַסען, גרופען און פאַרטייען הערען אויף צו עקזיסטירען אַלס אַזעלכע און אַרבייטען אויס אַנ'אַלגעמיינע אידעאָלאָגישע ליניע, וועלכע איז אַדורכגעדרונגען קודם כל מיט נאַציאָנאַלען פאַטריאָטיזם און מיט די אינטערעסען פון דער גאַנצער מלוכה.

ס'איז איבעריג צו רעדען וועגען דעם, אַז אַזאַ קאָנצעפּציע איגנאָרירט די ווירקליכקייט און די ראָלע פון פאַרלאַמענט אַלס זעלבסטשטענדיגען פאַקטאָר אין דער מלוכה. פיל חסרונות פון פאַרלאַמענט און פון די פאַרלאַמענטאַרישע פאַרטייען זענען אָרגאַניש צונויפגעבונדען מיט'ן גאַנצען לעבען, מיט זיין סאָציאַלער בוי און קולטורעלען מצב פון פאָלק, און קיין שום טיטאַן איז נישט אומשטאַנד די דאָזיגע פאַקטען צו ענדערען.

ווען אַפילו אין דער פוילישער קאָנסטיטוציע וואָלטען אַריינגעפיהרט געוואָרען די ענדערונגען, וועלכע פערשטאַרקען די מאַכט פון פרעזידענט און רעגירונג, ווען אַפילו אַ נייע וואַהל-אָרדינאַציע וואָלט געענדערט דעם צוזאַמענשטעל פון סיים, וואָלטען אויך אַט די רעפאָרמען נישט געשאַפען יענעם מין פאָלקס-פערטרעטונג, וועלכען עס שטעלט זיך פאָר פילסודסקי.

דער לעצטער פוילישער סיים איז איינגענטליך געווען אַ פאַרלאַמענט פון געוועהנליכען טיפּ, ער איז געווען נישט ערגער און נישט בעסער פאַר די פאַרלאַמענטען פון אַנדערע לענדער. דער קאַמף פון פילסודסקין געגען פאַרלאַמענט ווערט געפיהרט נישט צוליב זעלבסטהערשאַפט, נאָר צוליב גאַנץ אידעאַלע שטרעמונגען, אָבער סוף כל סוף האט אַט דער קאַמף געבראַכט צו מיטלען, וועלכע ריהרען אָן שוין נישט בלויז די דעפוטאַטען, נאָר דעם עצם פאָלקס-פערטרעטונג.

אָהן ספק זענען די אַרעסטען פון די געוו. דעפוטאַטען אַ ריין פאָליטישער אַקט, וואָס האט דעם ציל צו בעזייטיגען יענע טוער, וועלכע ווייזען אויס צו זיין שעדליך פאַר דער פאָלקס-פערטרעטונג, ווי זי מאָלט זיך אין דער פאָרשטעלונג פון פילסודסקין.

אויב ד יאַרעסטען ווערען ערקלערט דערמיט, וואָס די אַרעסטירטע דעפוטאַטען זענען בעגאַנגען קרימינעלע און אַנטי-מלוכה'שע האַנדלונגען, ענטשפרעכט נישט אַזא ערקלערונג דער ווירקליכקייט.

די געזונדמאַכונג פון פאַרלאַמענט קאָן נישט דערגרייכט ווערען דורך מעכאַנישע מיטלען. „מעכאַניק“ אויפ'ן געביט פון וואַהלען פערניכטעט דעם זין און דעם אויטאָריטעט פון די וואַהלען.

ווען אַפילו אַזעלכע אַרעסטען וואָלטען נישט געווען בעגלייט דורך עפענטליכע אויסדרוקען פון אונצופרידענהייט און אויפרעגונג, ווען אַרום וואָלט געווען פולשטענדיג שטיל, ריהרען זיי דאָך אָן די יסודות פון געזעצמעסיגער מלוכה-אָרדנונג, וועלכע זענען טייער פילסודסקין. גאַנץ אומאָפהענגיג ד דערפון, ווי אַזוי עס רעאַגירט אויף די אַרעסטען די געזעלשאַפטליכע מיינונג אין אייראָפּע, וואָסערע פּראָטעסטען עס טראָגען אַרויס די טאָציאַל-דעמאָקראַטען, רופט אַרויס דער פאַקט גופא פון די אַרעסטען אַנ'אומרוהיגקייט ביי אַלע, וועלכע האַלטען, אַז פוילען האט בענוג כוחות, כדי צו געהן אויפ'ן ברייטען וועג פון אַלע אַנדערע קולטורעלע מלוכות.

פ. ב.

צי וועט פארקומען אנ'א"י-דעבאטע
אויף דער איצטיגער פלענאר-פערזאמלונג פון פעלקער-בונד

זשענעוו, (יט"א) ביז איצט איז נאָך נישט אינפּעליציאַל אַנטשיידען, צי וועט אויך אַצו דער וואַרטע אַ דעבאַטע וועגען ארץ-ישראל. אז אין דער יעקסטער קאַמיסיע פון דער פלענאַר-פערזאַמלונג פון פעלקער-בונד. די פראַגע וועגען דער מאַנדאַטען-טעטיגקייט פון פעלקער-בונד במשך פון פערגאַנגענעם יאָהר אויפ'ן געביט פון די אינטערנאַציאָנאַלע מאַנדאַטען, אז לויט'ן פאַרשלאַג פון דער אַ'וועגישער רעגירונג, ווי תמיד, אויך היינט נעם יאָהר איבערגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן סדר-היום פון דער זעקסטער קאַמיסיע, די פראַגע אָבער, וועלכע אויפמערקזאַמקייט די זעקסטע קאַמיסיע וועט שענקען די מאַנדאַט-פּראָבלעמען, הענגט אָפּ אין אַ גרויסער מאָס פון דעם, צי די פראַגע וועגען פּאַן-אייראָפּע וועט בעהאַנדעלט ווערען אין דער דאָזיגער קאַמיסיע. די דאָזיגע פראַגע איז ביז איצט נישט ענטשיידען.

אין דער צייט ווען דער האָלענדער דעלעגאַט וואָן פלאַקלענגר און דער שווייצער מאָטאַ האָבען פאָרגעשלאָגען צו בעגרינדען די יעקסטע קאַמיסיע צו בעהאַנדלען בריאַנ'ס פראָיעקט וועגען פּאַן-אייראָפּע, האָט דער יוגאָסלאַוו מאַרינקאָוויטש, ווי אויך דער גריכישער פערטרעטער פּאָליטיס, פאָרגעשלאָגען איבערגעבען די פראַגע אַ ספּעציעלען סטודיען-קאָמיטעט. אין פאַל, אויב די זעקסטע קאַמיסיע וועט זיך נישט בעשעפטיגען מיט דעם פּאַן-אייראָפּע-פּראָבלעם איז צו ערוואַרטען, אַז די וויכטיגע וועגען די מאַנדאַטען און בתוכם בעיקר אויך פון ארץ-ישראל-מאַנדאַט וועלען פערנעהמען אַ היבש ביסעל אַרבייטען אַ חשוב'ען אָרט. עס איז אָבער קויס צו ערוואַרטען, אַז עס זאָלען זיך געפינען אַזעלכע מלוכות, וועלכע זאָלען האָבען פּרעה אויפצוהייבען אין דער קאַמיסיע די פראַגע בנוגע דעם קאָנפליקט, וועלכער האָט געהאַט אויסגעבראָכען צווישען ענגלאַנד אַלס מאַנדאַטאַר-מאַכט און דער מאַנדאַט-קאַמיסיע, און וועלכער ווערט בכלל בעטראַכט אַלס ערלעדיגט דורך דער תאָלטונג פון מינ. הענדערסאָן אין ראַט.

פון דער אַנדערער זייט גלויבט מען, אַז נאָכדעם ווי דער ראַט האָט בעשטעטיגט די בעשלוסען פון די מאַנדאַט-קאַמיסיע בנוגע דער פערוואַלטונג פון ארץ-ישראל, איז נישט פערהאַן קיין גרונד נאָך אַמאָל אויפצוהייבען די פראַגע, בעזונדער ווען ענגלאַנד האט ערקלערט, אַז זי איז נאָך פאָרלויפיג נישט אין דער לאַגע פאַרצולעגען דאָס פּראָגראַם פון איהר צוקונפטיגער פּאָליטיק.

דאָך איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז בשעת דער בעהאַנדלונג פון דער מאַנדאַט-פראַגע זאָל אויך די ארץ-ישראל-פראַגע הורך די רעדנער אין דער עררער און אַנ'אַנדערער פאָרם בעריהרט ווערען. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז דער פּערסישער פערטרעטער זאָל אויסנוצען די געלעגענהייט און בעריהרען די פראַגע פון ארץ-ישראל — מאַנדאַט, אַלס אַ מוזולמענער מדינה אין פעלקער-בונד און איצט אויך אין ראַט בעטראַכט עס פּערסיע, ווי עס ווייזט אויס, אַלס איהר פליכט צו שיצען די אַראַבישע אינטערעסען אין ארץ-ישראל. עס איז בעקאַנט, אַז דער פּערסישער פערטרעטער געפינט זיך ווהאַ אין אַ שטענדיגע קאָנטאַקט מיט די אַראַבישע פערטרעטער.

ארום דעם פראיעקט פון דער באהן-ליניע חיפה-באגדאד

ירושלים, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פראָיעקט צו בויען די באַהן-ליניע חיפה-באַגדאַד טיילט מען מיט פון ענגלישע קוועלען, אַז דורך בויען די באַהן-ליניע וואָלט פערווירקליכט געווען אַן ענגלישע שטרעבונג, וואָס איז שוין אַקטועל זייט זיבעציג יאָהר. אין טייל פון דער באַהן-ליניע וואָלט זיך געצויגען פון דער אינדיש-פערסישער גרעניץ ביז דער פערסיש-איראַקישער גרעניץ, וואָגען די צווייטע באַהן-ליניע וואָלט פערבונדען חיפה מיט באַגדאַד, פילרענדיג אַ פערלענגערונג פון דער ליניע חיפה-קאַנטאַרא אין דער ריכטונג פון פאָרט סעיד. סיי די פּערסישע רעגירונג סיי אַבן-סאַוד האָבען, לויט די זעלבע קוועלען, איינגעשטימט, אַז די באַהן-ליניע זאָלען דורכגעהן דורך זייערע טעריטאָריעס. עבר-הירדן איז נאַטירליך ועהר צופרידען מיט די פראָיעקטען.

דער האַלב-אָפיציעל ווערט י.ט.א. אינפאָרמירט, אַז די ענגלישע נאַציאָנאַליסטען פיהרען דורך אַ שטורם אַרום פון ריזענגרינג דעם פּראָיעקט, אז דאָס אויסבויען די באַהן-ליניע קען פיהרען צו ווער אַוועק פון מדבר סיני לטובת ארץ-ישראל, כדי צו בעפרידיגען די פּאָליטישע ציוניסטישע אַמביציעס, אויל כע פּערספּעקטיוו קומען בכלל נישט אין בעטראַכט.

300 יודישע עמיגראנטען ראש השנה אין א שוו'מענדער שוהל

דאַנציג, (יט"א) דעם לעצטען זונטאָג איז פון גדיניער פּאָרט אָפּגעשוואוּמען קיין קאַנאַדע די פוילישע שיף „פּולאַסקי“ מיט אַ טראַנספּאָרט פון העכער 300 יודישע עמיגראַנטען, אַזאַ גרויסע צאָהל יודישע עמיגראַנטען וועלכע זאָלען זיך ראש-השנה געפינען אויף אַ שיף, איז אַ רעקאָרד, דאָס איז געשעהען דעריבער, וואָס צוליב די איינוואַנדערונגס-בעגרענצונגען אין קאַנאַדע האָבען די עמיגראַנטען וואָס האָבען שוין די וויזעס, געמוזט זיך איילען פריהער פאָר'ן שנעלער אַנצוקומען קיין קאַנאַדע. פון דער דאַנציגער קהלה איז אויף דער שיף בעצייטנט געוואָרען אַ ספר-תורה און אַ שופר.

לעזונג פון פראבלעם וועגען די הייליגע ערטער
דיפלאמאטישע אקציע פון וואטיקאן וועגען ארץ-ישראל

ווין, (י.ט.א.) דער קאַטוילישער אָרגאַן „רייכספּאָסט“ טיילט מיט פון רוים, אַז דער וואַטיקאַן האט אָנגעהויבען אַ נייע דיפּלאָמאַטישע אַקציע וועגען ארץ-ישראל, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער 60 מער פּערזאַמלונג פון פעלקערבונד האט דער וואַטיקאַן פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט וועגען דער לאַגע אין ארץ-ישראל, אין וועלכען עס ווערט אויסגעדריקט די האָפנונג, אַז די בעהאַנדלונג פון בעריכט פון דער מאַנדאַט קאָמיסיע, וואָס זיין אַנ'אָנערקענונג פאַר דער לעזונג פון פּראָבלעם פון די הייליגע מקומות אין ארץ-ישראל אין הסכם מיט די פאָרשלאָגען פון וואַטיקאַן.

דער פּרעזידענט פון „רייכספּאָסט“ בעמערקט, אַז די וואַטיקאַן-קרייזען ווידמען אונאויפהערליך אויפמערקזאַמקייט דער ארץ-ישראל-פראַגע זאָנדערענדיג דעם באַדען, צי וועט די איצטיגע סעסיע פון פעלקער-בונד-פּערזאַמלונג זיך ענטשליסען צו לעזען דאָס פּראָבלעם, נאָכדעם ווי ענגלאַנד האט זיינערצייט אָפּגעוואָרפען די פאָרשלאָגען פון וואַטיקאַן וועגען צוזאַמענשטעל פון דער שטענדיגער קאָמיסיע פאַר די הייליגע מקומות, וואָס איז פאָרויסגעזעהן דורכ'ן מאַנדאַט. ביז איצט איז קיין שום קאָנקרעטער פּראָיעקט וועגען דער לעזונג פון דער פראַגע נישט אַריינגעטראָגען געוואָרען.

דריי יאהר אין די אייז-מדבריות
די שוידערליכע עינוים פון גרילי'ס עקספעדיציע, וועלכע האט געוואלט דערגרייכען דעם צפון-פאל

דער גורל פון אַנדרעס עקספּעדיציע, (די טויטע קערפּערס פון אַנדרע און זיינע צוויי חברים פרענקעל און סטרינדבערג האט מען געפונען איצט נאָך 33 יאָהר) האט דערמאָהנט וועגען אַנדערע פּאָלאַר-רייזענדע, וועלכע זענען אומגעקומען און די אומענדליכע אייז-פעלדער פון הונגער און קעלט.

כמעט איינציימיג מיט אַנדרען איז אַוועק צום צפון-פאָל דער אַמעריקאַנער גרילי און בלויז על פי נס האט ער אויסגעמיטען דעם גורל פון נאָרוועגישען פאָרשער.

גרילי האט זיך געלאָזט אויף דער רייזע אין דער שיף „פּראָטעי“. די שיף איז אַוועק, צוזאָגענדיג זיך אומצוקעהרען דעם צווייטען זומער.

אָבער אין צווייטען יאָהר איז דער שיף נישט געלונגען זיך דורכצושלאָגען צום פריהערדיגען אָרט, און ס'זענען אַוועק פיל יאָהרען ביז מען איז עפּעס געוואויר געוואָרען וועגען גורל פון די פאָרשער.

דעם ערשטען ווינטער האט גרילי'ס עקספּעדיציע פערבראַכט פערהעלטנישמעסיג נישט שלעכט. זאַפּאַסען זענען געווען גענוג, שווער איז נאָר געווען אין דער צייט פון גרויסע שטורעמס און פרעסט. ווען ס'האט זיך בעוויזען דער ערשטער זונען-שטראַהל, וואָס האט אָנגעזאָגט דעם פריהלינג, האָבען די רייזענדע בעקומען פרישען מוט און האָבען זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

דער זומער איז פאַריבער. „פּראָטעי“ איז נישט געקומען. און דער עקספּעדיציע איז אויסגעקומען זיך צו גרייטען צו אַ נייעם ווינטער אין דער אייז-רייזענדע וועג אַוועק וויים אויף צפון.

ס'איז געקומען דער צווייטער זומער, אָבער אויך ער האט נישט געבראַכט קיין שום טרייסט. די שפּייז-זאַפּאַסען האָבען געהאַלטען ביים אויסלאָזען זיך. ד יהינד זענען אויסגעגאַנגען, און די מענשען האָבען געמוזט שלעפּען די שליטענס.

אין אַ מאָמענט פון פולער פערצווייפלונג האט גרילי זיך דערמאָהנט, אַז איינער פון זיינע פאָרגענגער האט איבערגעלאָזט ביים האַלב-אינזעל אַזאַבעטא אַ גרויסען סקלאַד מיט פּראָוויזיע. דריי פרייוויליגע האָבען זיך אונטערגענומען אַהין צו געהען.

ד ירייזע איז געווען פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען. דאָך זענען ד יפרייוויליגע בשלום אָנגעקומען צום האַלב-אינזעל. זיי האָבען געפונען די פּראָוויזיע און זיך געלאָזט געהן צוריק. אויפ'ן וועג האט איינער פון זיי, עליסאָן, גענומען אָפּשטעהן פאַר שוואַכקייט. זיין חבר פרעדעריק האט איהם געשלעפּט כמעט אויף די הענד, אָבער ענדליך האט ער אויך פערלוירען די כוחות. דער דריטער, רייס, האט זיי איבערגעלאָזט צווישען אייז און אַליין האט ער זיך געלאָזט צום אָרט. ס'האט זיך געפונען די עקספּעדיציע. פון דאָרט האט מען באַלד געשיקט אַכט מענשען מיט שליטענס. ווען זיי זענען געקומען אויפ'ן אָרט, האָבען עליסאָן און פרעדעריק נאָך געלעבט, נאָר מ'האט זיי בוכשטעבליך געמוזט מיט העק אַרויסהאַקען פון אייז, וואו זיי זענען געלעגען און שלאָפען.

ס'איז געקומען דער דריטער זומער. אין אַמעריקע האט מען שוין צו דער צייט איינגאַנצען פערלוירען די האָפנונג, אַז גרילי זאָל צוריקקומען.

די לאַגע פון דער עקספּעדיציע איז געווען אַ פערצווייפעלטע, די מענשען זענען געוואָרען אַזוי אָפּגעשוואַכט, אַז זיי האָבען זיך קוים געהאַלטען. אויף ד יפיס, רייס און פרעדעריק האָבען אונטערגענומען אַ רייזע אין אַנדערען טייל פון אינזעל, כדי צו געפינען דעם סקלאַד מיט פּראָוויאַנט, וועלכען גרילי האט איבערגעלאָזט. אויפ'ן וועג איז רייס געשטאָרבען פאַר ערשעפּונג, און פרעדעריק האט איינער אַליין געמוזט מאַכען דעם גאַנצען צוריקוועג.

ס'איז געקומען חודש יוני, די מיטגלידער פון דער עקספּעדיציע האָבען פערשטאַנען, אַז זיי וועלען שטאַרבען פאַר הונגער נאָך איידער ס'וועט אָנקומען דער ווינטער.

פּלוצים ביינאַכט, דעם 12-טען יוני 1891 האט גרילי דערהערט אַנ'אומגעוועהנליכען גערויש אין דער טויטער שטילקייט פון דער פּאָלאַר-נאַכט. לכתחילה האט ער געמיינט, אַז דאָס פייפט דער אָנקומענדיגער שטורעם. אָבער דאַן האט מען דערהערט שטימען. אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז פּאָר די בענצליך ערשעפּטע פּאָרשער געשטאַנען דער קאַפּיטאַן שלעי און עטליכע מאַטראָסען. זיי זענען צופעליג מיט זייער וואַלפיש-שיף צוגעשטאַנען צום אינזעל און האָבען צופעליג געפונען גרילי'ן. וועלכען מ'האט אין אַמעריקא געהאַלטען שוין פון לאַנג פאַר טויט.

עגד-בעסטע, פאַר דער צייט זענען גרילי און זיינע מיט-

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנא 25, טעל. 26-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-דאָקטאָר פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער- שוואַכע, אַלע אָרט
פון אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג:
מיט קורץ-שטראַהלען
9 - 6 אָוונט
[illegible]

די רפואה נאָך דער מכה

פון ש. קאַראַכאַשאַנסקי.

מען נישט דער אומדערשפּאַרער קוואַל פון רמוטיגונג, וואָס די מענשליכע געשיכטע האָט קאָנ רווירט פאַר דורות, וואָלטען מיר היינט געשמאַכט מטער דער לאַסט פון די אומגעהויערע וואונדעס, ם די לעצטע וועלט־מלחמה האָט נאָך זיך געלאָזט.

אויב, אָבער די רפואה איז נישט געקומען פאַר ם היינטיגען דור פאַר דער מכה, איז זי, אָבער קומען נאָך דער מכה.

נאָך די גרויסע מפלות אויף דעם געביט פון ר צווישענבירגערליכער און צווישענפעלקערישער רשטענדיגונג, פון וועלכע מיר זעען די טאַנדטענגלי ערות, וואָלט נישט געבליבען מעהר קיין אויס־ פאַר דער שטרעבענדער מענשליכער נשמה, לט די געפאַלענקייט פונ'ם מין מענש, וואָס די לט־מלחמה האָט מיט רויטען געצייכענט, נישט האָט קיין שאַנסען אויף קיין תקומה. דאָס מעכטיגע וואָרט וואָלט נישט בכוח געווען צו היילען די וואונ־ ן און צו אַפּווישען די בלוט־שפּורען, וואָס האָבען טיף איינגעגראָבען נישט בלויז אין די בער שטייגע נט נענטען ערדישען זין פון וואָרט, נאָר אויך נשמה'דיגען זין פון וואָרט.

מען דאַרף, אָבער, ווייזט אויס פריהער פאַלען, נאָכדעם צו וועקען א גאָט ביי די מענשען, עס רף, ווייזט אויס, פריהער געשעהן א גרויסע דה, כדי עס זאָל נאָכדעם פאָלגען דער גרויסער פשוואונג. דער אויפשוואונג, אָבער, פאַר אונ־ ר צייט האָט געמוזט זיין אַ פּראַקטישער, א וועה־ רער. מיט אַבסטראַקטע אויפשוואונגען האָט אונ־ ר צייט זיך נישט געקענט טרייסטען. צו וועהבאַר, צו מלבאַר איז געווען דאָס פאַלען, צו וועהטאָגליך די ה, אַז דער אויפשוואונג די רפואה זאָלען קענען מען צום אויסדרוק דורכ'ן הוילען וואָרט.

דאָס וואָרט האָט פערלוירען זיין ווערט. נישטאָ הר דער אַמאָליגער כישוף אינ'ם וואָרט. זינט ר מענש איז עדות געווען פון דעם אָפענעם פערר־ ט, אין קאָלעקטיווען מאַסשטאַב, זינט דער מענש ט צוגעזעהן דעם ברוטאַלען שפּײ אין פנים פון יעדער געזאָגטען און געשריבענעם וואָרט, וויל ער הר קיין טרייסט געפינען אין דעם דאָזיגען. דאָס עטליכע ברעכען פון טראַקטאַטען פון די בעטיי־ טע אין דער לעצטער קריג. פעלקער האָט אַרויס־ ופען אַ נאָכאַהמונג אויפ'ן אונגעהויערן געביט, לכע דריקט זיך אויס אין אַ פלוצלינגע נישט־ רעכטיגטע באַנקראָטען און אין אַ גרייטקייט פון ברודער דעם אַנדערען איינצושלינגען.

ראַן די כאַראַקטער סטיק פון די היינטיגע מאַכט־ בער. שוין אָנגערעדט פון די אימפּעריאַלע פּר עו, וואָס זענען שוין צווישען די האַלבאַיו גאַנץ־ טע, אַז צווישען זיי איז נישט געווען די מינדעסטע רען־בעציהונג צו די קולטור־טרעגער פון די רעס־ קטיווע לענדער, נאָר, אפילו, די פאָלגענדע נאָך ואָלוציעס מאַכט־האָבער האָבען נישט פערשטר צו פערפעסטיגען דעם קדשי־קדשים פונ'ם רט, וואָס האָט צו אַלע צייטען געדינט אַלס דער בער פון בייזען בלוט, אַלס דער לייכטער און די סטערסטע צייטען פון דער מענשליכער עסופּס־ נק. מען האָט זיך נישט געוואָלט לערנען פון דער שיכטע, מען האָט נישט געוואָלט פאָלגען ביז אַ יסער מאָס דעם ביישפּיל פון די העלדען פון די נאַנגענע דורות. מען האָט אָפּגעבראָכען מיט ע אויטאָריטעטען פון דער געשיכטע, נישט־בענריו־ ריג דערביי, אַז דערמיט ברעכט מען אונטער גאַנצען יעדע מעגליכע אויטאָריטעט, אָהן וועל־ יעדע פאָלקס־עקזיסטענץ איז אומעגליך.

איז, דעריבער, געשעהן דער גרויסער בראָך, די יסע ירידה, און, דעריבער, געשעהן דער גרויסער מצוטרוי פונ'ם מין מענש צו דער וועלט־קולטור־ אַהרע אויפטוען. און דער דאָזיגער אומצוטרוי־ פרעסט אויף אַלע קאָנפערענצען, וואָס ווערען ערופען לשם צווישענפעלקערישער פערשטענדי־ גונג. מען חתמ'עט אָפּמאַכען און מען גלויבט נישט אַליין אין דער קראַפט פון דער חתימה. מען שליסט טראַקטאַטען, און דעם אַז מען זאָל גלויבען אין זייער ווירקזאַמקייט. און ווען עס געלינגט, אפילו, געד וויסע אייראָפּעאישע שטאַטסמענער זיך אויפצוהוי־ בען איבער דער געדריקטער שטימונג פונ'ם היינ־ טיגען אַמביענט און זיך פילען גלויבען בעפאַנגער־ רען בלייבען זיי פעראיינזאַמט, ווערען זיי געשטויסען פון דער גרויסער אַרענע, וואו דער גרויסער פראַ־ פעסיאָנאַל, דער ספּעץ קען זיך בעסער איינאָרדנען, קען שנעלער און סנעטיילט ווערען אַלס אויפטויישע פערזענליכקייט.

דאָס פאָלק האָט אויפגעהערט צו אונטערשיי־ דען צווישען דעם וואָרט, וואָס פליסט פון האַר־ צען, און דעם, וואָס פליסט פון פערזענליכע נטיות. דער פערזענליכער מאָמענט, וואָס די מלחמה האָט אַרויסגערוקט און פאָרגעגאַנגען אויף אַלע געביטען פון צווישענבירגערליכען און צווישענפעלקערען צו־ זאַמענלעבען שטויסט דעם בעוואוסטזיין פון מענ־ שען צו אַ פערזענליכער אויפפאַסונג פון זאַכען און געשעהענישען.

קען, דעריבער, נישט געמאָלט זיין, קיין גייסטי־ גער אויפשוואונג. קען, דעריבער, קיין נאָבעל אויף זיין גייסטיגען טראָן נישט בלייבען, קאָם וועט זיין קאָמ־ פּאַניע פון אומגעהאַרכזאַמקייט אַריבער פונ'ם מעמפּ רישען אויפ'ן קאָמישען געביט. דער היינטיגער דור בעגרייפט נישט דעם נצחון, וואָס דריקט זיך אויס אין רעזיגנאַציע. ער ווייסט, דער היינטיגער דור, אַז ווער עס האָט אויפ'ן פראָנט רעזיגנירט — דיזער איז פונ'ם צווייטען געשטאָכען געוואָרען. און לעבען ווילט זיך היינט מעהר, פיליכט, ווי אין אַלע ביז־ איצטיגע דורות. עס איז שווער היינט צו טאָג צו געפינען אַנ'אידעאַל, פאַר וועלכען מענשען זאָלען פער־ היג זיין צו מקריב זיין זייער לעבען, ווייל פון איין זייט איז יעדער אידעאַל מטושטש געוואָרען, און פון דער אַנדערער זייט איז געשטיגען די מורא און דער הונגער צו לעבען. בעגרייפט דער היינטיגער דור בלויז דעם פּראַקטישען נצחון, בלויז די פּראַק־ טישע גלאָריאַ. און טראָצקי געווען ביי דער מאַכט — האָט איטליכער צו איהם געקוקט. איז סטאַלין געקומען אויף זיין אָרט — ווערט ער געשטעלט אויף דער זעלבער הויך, און דעם מען זאָל אין אַכט נעהמען דעם גייסטיגען תהום צווישען די צוויי פערזענליכקייטען. לענין איז בעצייטענס געשטאָרבען, ווען נישט — וואָלט ער אויך געווען אויפגעפרעסען געוואָרען פון אַ צופאַל.

מיט קיין טאָלסטאָי'ען וואָלט זיך דער היינטיגער דור נישט אָפּגעגעבען. אַ שעקספּיר וואָלט היינט צו טאָג געווען נישט מעהר, ווי אַ גוטער דראַמאַטורג. אַ געטע וואָלט בעטראַכט געוואָרען אַלס אַ גרויסער ליטעראַרישער כח און נישט מעהר.

אומזיסט וואָלט געווען די מיה פון אייניגע, וואָס וואָלטען זיך גענומען זוכען אין אונזער היינטיגען דור פעסטגעשטעלטע קולטור־ווערטען. די פעלקער נישט זיי וויסען פון אַזעלכע און נישט עס פעהלען זיי אַזעלכע. זיי קענען בלויז בעגרייפען דעם פּראַקטי־ שען אויפשוואונג, וואָס שטעכט זייערע אַלעמענס אויגען.

און ווען וואָלט געווען אונזער צייט, מהרא'דיג אומגליק און אומגלאַז וואָלט געווען דאָס היינ־ טיגע לעבען פון פעלקער, ווען נישט די גרויסע נצחו־ נות אין די לופטען, די וועלט־רעקאָרדען, וואָס זע־ נען צוגענגליכע פאַר'ן מאַסען־אין דערגרייכונגען. וואָס די אַזוי גערופענע אַבסטראַקטע קולטור וואָלט אַהנמעכטיג געווען אויפצוטון פאַר אונזער דער־ דריקטער צייט, טוט אויך גלענצענד די פּראַק־ טישע קולטור פון לופט־רעקאָרדען, און לופט עלעק־ טריפיקאַציעס. ווען שטאַרקסטע רעפּרעזענטאַנ־ טען עס זענען פון איין זייט ד"ר עקענער און פון דער אַנדערער זייט דער איטאַליענישער ראַדיאָ־ דערפינדער מאַרקאָני. אויב נישט פון האַרץ צו האַרץ, זאָל כאָטש געשעהן וואָסער־עס־איז פער־ שטענדיגונג צווישען פעלקער דורך צעפּעלין־בעווע־ גונגען און דורך ראַדיאָ־שטראַהלען־בעלויכטונגען.

מיר קומען, אַלזאָ, צום אויספיהר, אַז די דאָזיגע צוויי נאָר־וואָס־דערמאָנטע פערזענליכקייטען זענען די לעגיטימע פערקערפּערער פון דעם אויפשוואונג, אין וועלכען אונזער צייט, האָט זיך נויטיגט. זיי קענען, אָהן ספק בעטראַכט ווערען אַלס די רפואה נאָך דער מכה.

„דער סאַטיר פון די ליאַנער וועלדער“

אין אַ פאָרשטאָט פון ליאָן (פראַנקרייך) האָט געוואוינט אַ רייכער אַלטער מאַן פיליפּ בילא. ער איז געווען זעהר רייך, אָבער דערביי אויך אַ גרויסער קמצן. זיינע שכנים האָבען דערצעהלט, אַז דער אַלטער האָט אין דער היים גרויסע אוצרות. בילא האָט געוואוינט מיט אַ יונג און שעהן פרויליין אַליציע, וועלכע ער האָט אַדאָפּטירט.

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט מען בעמערקט, אַז די פענסטער אין דער וואוינונג זענען פערהאַנגען און פונ'ם הויז הערט מען נישט קיין סמן פון לע־ בען. מ'האָט גערופען פּאָליציי, וועלכע האָט אויפ־ געריסען די טיר אויפ'ן בעט האָט מען געפונען דעם פערבלוטיגטען קערפּער פון בילאָן. די געפאַנ־ צערטע קאַסע, וואו דער ערמאָרדעטער האָט גע־ האַלטען זיין גרויס פערמעגען, איז געווען אונבע־ ריהרט, אַזוי אַז אַ רויבמאָרד איז געווען אויסגע־ שלאָסען. דער פערדאַכט איז געפאַלען אויף אַליציע מ'האָט זי אָבער נישט געקענט געפינען. מ'האָט אויך פערהערט 11 יונגע הערן, וועלכע האָבען מיט דער שעהנער אַליציע גאָר גוט געלעבט, זיי האָבען אָבער אַלע דערוויזען זייער „אַליבי“.

מיט צוויי טעג שפּעטער האָט מען אין אַ וואַלד געפונען די יונגע אַליציע אין אַ בעוואוסטלאָזען צו־ שטאַנד, ווען זי איז געקומען צו, האָט זי דערצעהלט אַז ביי נאַכט האָט זי דערהערט געשרייען פון איהר פּאַטער. אין שלאָפצימער האָט זי געפונען עפּעס אַ מאַנספּערשוין, וועלכער האָט זי מערדעריך צו־ שלאָגען. דער מערדער האָט זי מיטגעשלעפּט אין זיין כאַטע אין וואַלד, וואו ער האָט געוואָלט איהר פערגוואַלדיגען, עס איז אָבער איהר געלונגען צו אַנטלויפען שטיצענדיג זיך אויף אַליציע'ס בעשריי־ בונג האָט מען אַרעסטירט דעם מערדער, וועלכער האָט בעפאַלען אין דער געגענד פרויען, און אי בעקאַנט געווען אונטערן נאָמען „דער סאַטיר פון די ליאַנער וועלדער“.

ציוניסטישער ראַיאָן־צוזאַמענפאָר אין בידגאָשטש

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

זונטאַג איז אין זאַל פון וויכערט פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון צוזאַמענפאָהר. עס האָבען זיך בעטייליגט דעלעגאַטען פון אייניגע צוואַנציג שטעט פון דער אַרומיגער פּראָווינץ. און אויפ'ן צוזאַמענפאָהר זענען געווען רעפּרעזענטירט פאָרשטעהער פון צענטראַל־קאָמיטעט, וועלכע זע־ נען בעשטאַנען פון די הי"ה: דעפּ. ד"ר שיפּער, יחיאל גאָלדשטיין און ש. קאַפּלאַן.

די ערעפענונג האָט זיך אָנגעהויבען מיט'ן גע־ זאַנג פון „התקוה“ און „תחזקנה“. דערויף האָט ה' האָראָוויטש ד יערעפנונגס־רעדע, וועלכער בע־ גריסט אין נאָמען פון אָרטיגען ועד העירוני די חשוב'ע געסט פון וואַרשא, דעלעגאַטען א. אז. וו.

אַלס פּאָרזיצענדער פון דער קאָנפערענץ ווערט געוועהלט ה' באַרטשינסקי. דאָס ערשטע וואָרט בע־ קומט דער ראַבינער פון בידגאָשט, ה' ד"ר זונענ־ שיין, וועלכער בעגריסט ד יקאָנפערענץ און ווייזט אָן אויף די צילען פון צוזאַמענפאָהר און די נויט־ ווענדיגקייט פון דער קאָנצענטראַציע פון די ציוי־ ניסטישע כוחות אין פּאָמערן.

פון קהלה־ראַט בעגריסט ד"ר פעלבערבוים; פון סוחרים־פעראיין — ה' לעווין, פון האַנדווערקער־ פעראיין — ה' טרוש, פון יוגענד־פערבאַנד — ה' שמיט, פון „השומר הלאומי“ (וואַרשא) — ה' ש. קאַפּלאַן, פון „השומר הצעיר“, בידגאָשץ — ה' רויזמאַן, פון ה„חלוץ“ — ה' שמיט און פון דער קהלה אין טאָרן — ה' פעמעלמאַן.

ה' יחיאל גאָלדשטיין רעדט וועגען מצב אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און פאָדערט אויף אַלע ציוניסטען צו אַקטיווע ציוניסטישער אַרבייט, ווי אויך לטובת דעם „קרן־היסוד“, „קרן־קימת“, שקלים, תרבות א. אז. וו.

ד"ר שיפּער רעפערירט וועגען דער פּאָליטישער לאַגע אין ציוניזם, און נאָכדעם ווייזט ער אָן אויף די דירעקטיווען מיט וועלכע די ציוניסטען וועלען געהען צו די פאָרשטעהענדע סיים־וואַהלען.

דער המשך פון צוזאַמענפאָהר קומט נאָכדעם פאָר אין לאָקאַל פון דער יודישער קהלה אין בידגאָשץ.

ה' ש. קאַפּלאַן רעפערירט וועגען דער אידעאָ־ לאָגיע פון „השומר הלאומי“. אין וועלכער פאָ־ דערט אויף דעם צוזאַמענפאָהר צו אונטערשטיצונג און פּעראינטערעסירונג פאַר'ן „השומר הלאומי“. נאָכדעם האָבען זיך אָנגעהויבען וויכוחים, אין וועל־ כע עס האָבען זיך בעטייליגט די ה"ה: האָראָוויטש, רייך, ד"ר זונענשיין, באַרשטינסקי, געלבאַרד, חאַס־ קעלבערג (בידגאָשץ), שפּערלינג (פּויזען), בזורא (גרודזיאָנדז), דיזענפעלד (גאָלוב־דאָבזשין!), סמו־ לאר (נאַקעל), און אין דעם זיך זענען אָנגענומען געוואָרען רעזאָלוציעס.

אין לאָקאַל פון סוחרים־פעראיין איז אויך פאָר געקומען אַ באַנקעט.

DR. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק.

נעהמט ווידער אָן

אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32

עמפּפאַנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאַג און יו"ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־זאַל.

אָדער־אָדער...

אָדער נייע ווינשעוואַניעס, אָדער אום ניי־יאָהר

(לאַבערייקע)

פון יוסף מאַרשעליק.

ס'איז שוין ב"ה ערב ראש השנה. מיליאָנען נשען שיקען איינער דעם אַנדערען ווינשוואַ־ ס. די ווינשוואַניעס זענען די זעלבע ווי אַלע הר. קיין איין ניי וואָרט. קיין איין נייער אויסדרוק

איך דענק, אַז דאָס איז א נאַציאָנאַלע שאַנדע. ן עטליכע הונדערט יאהר ווי יודען שיקען איי־ ר דעם אַנדערען ווינשוואַניעס, און מעהר ווי שנה טובה תכתבו" האָט נאָך קיינער פון זיי נישט עטראַכט. וואָס בעווייזט דאָס? דאָס בעווייזט, מיר זענען אַ צוריקגעשטאַנענע פאָלק; אַז אונזער נטאַזיע איז טויט, אונזער שעפערישער קוואַל אויסגעטריקענט. דאָס בעווייזט נאָך עפּעס, — עדענק שוין נישט וואָס. איך בין אַזוי אויפגע־ ט, אַז מיין זכרון אַרבייט נישט מעהר.

דער פאַקט אַליין איז אַז און פאַר זיך גענוג אווערדיג, בערעכענט: דאָס פאָלק, וואָס האָט ר וועלט געגעבען א ביבעל און אַ יוסף מאַר־ ליק, איז אויף דער עלטער שטום געוואָרען. הן דערלעבט, — נישטאָ וואָס צו רעדען!

וואו זענען אונזערע דיכטער, דענקער, פילאָ־ פען? וואָס שווייגען זיי?

איך קאָן נישט שווייגען און וועל נישט, איך ל נישט שטעהן, ווי א לעמעשקע און שווייגען דער צייט, וואָס מיין פאָלק מאַכט־דורך אַזאַ ערען גייסטיגען קריזיס.

איך נעם אין דער האַנט אַריין מיין לירע, אַ צימבעל אויף די סטרונעס, און זינג:

זאָל דיר גאָט שיקען
מיט דער הימלישער באַהן
מזל־ברכה און גליק און
עפּעס א רעכטען מאַן.

ראָס איז, זעלבסטפערשטענדליך, אַ ווינשעוואַ־ ניע צו אַ מיידעל. אויב מ'וויל זי — די ווינשוואַניע, נישט דאָס מיידעל — שיקען צו א פערהייראַטער פרוי, דאַרף מען בלויז ענדערען די לעצטע שורה, און אַנשטאָט, „עפּעס אַ רעכטען מאַן“ אוועקשטעלען „עפּעס א נייעם מאַן“, און גענוג!

איך לייג אויף אַ מינוט אַוועק די לירע און הער אויף זינגען, איך עפען דעם קראַן פון מיין פּראָזע, און עס טוט זיך אַ גאָס:

„זאָל דיר גאָט געבען אַלץ, וואָס
דו ווינשט זיך אַליין פּלוס אַ
מיליאָן מיט פינף־און־צוואַנציג
דאָלאַר“.

דאָס איז אַ ווינשעוואַניע צו א פּריוואַט, וואָס האָט ענטליהען א פינף־און־צוואַנציגער און פער־ געסען איהם אָפּצוגעבען.

איצט נעהם איך צוריק די לירע, דערלאַנג אַ צימבעל, און צוגינג זיך:

אַ גוט און גליקליך יאָהר
און, אויסער איהם און חוץ איהם,
פאַר דיין ליבער ווייב אַ פּאָר
הונדערט נייע תירוצים.

וועגען אַט דער ווינשעוואַניע מוז איך זאָגען אַ פּאָר ווערטער. זי איז, ווי עס פערשטעהט זיך, פון זיך אַליין, אַ ווינשעוואַניע צו אַ פערהייראַטען מאַן. זי איז אָבער פיל מעהר ווי דאָס. אין איהר ווערט געלעזט אַ פּראָבלעם, וואָס איז ביז איצט אינגאַנצען פערנאַכלעסיגט געוואָרען אין ווינשע־ וואַניעס.

מ'ווינשט, למשל, אַ מענשען, אַז דער אויבער־ שטער זאָל איהם געבען אויפ'ן נייעם יאָהר געלד. דאָס איז זעהר פיין. אָבער געלד, אויב מ'קריגט עס נישט פון גאָט, קריגט מען עס געבאָרגט. מ'גיט זיך שוין, ווי עס איז, אַנ'עצה, וואו, אָבער, קריגט מען נייע תירוצים פאַר דער ווייב?

איך לייג אַוועק די לירע און פערמאַך דעם קראַן פון מיין פּראָזע מיט אַ בערוהיגט געוויסען. איך האָב געטון מיין פליכט. איצט זאָלען קומען אַנדערע און ענדיגען די הייליגע פאָלקס־אַרבייט, וואָס איך האָב אָנגעפאַנגען. איך וועל זיך נישט צורייסען, און אויב קיין אַנדערע וועלען נישט קומען, אָדער קומען און גאַרנישט אויפטוען, זאָל מען בעסער איין מאָל פּרובען אויסקומען אָהן א ניי יאָהר.

יאָ, פּרובען אויסקומען אָהן א ניי יאָהר, — אַזוי האָב איך געזאָגט.

צו וואָס, וואָלט איך וועלען וויסען, דאַרף מען עס אינגאַנצען, דאָס נייע יאָהר?

פאַראַיאָהרען איז געווען שלעכט, היי־יאָהר — ערגער, צי דאָס ניי־יאָהר וועט זיין בעסער, ווייסט מען נישט, און קיין נייע ווינשעוואַניעס זענען נישטאָ. און די חרפּה איז גרויס. פאַרוואָס־ זשע נישט פּרובען אויסקומען איין מאָל אָהן אַ ניי־יאָהר?

ס'איז מעגליך, שווער, אָבער מעגליך. דאַ האָט איהר אַ פאַקט פון לעבען, וואָס בעווייזט, אַז דאָס איז נישט בלויז מעגליך, נאָר ווינשעסווערט אויך.

איך קען א מיידעל, איינע פון פיל, וואָס, ווען זי זאָל פון צייט צו צייט נישט פּרובען אויסצוקומען אָן אַ ניי יאָהר און דאָס זאָל איהר נישט געלינגען, וואָלט זי היינט שוין זאָלט געווען אַ יאָהר פערציג. אַזוי, איז זי אַלט נישט מעהר ווי 26.

פערצען מאָל אין איהר לעבען, ווען עס איז געקומען אַ ניי יאָהר, האָט זי זיך ענטזאָגט צו אָנערקענען עס. זי האָט עס איגנאָרירט. גאָר פּשוט: זי האָט זיך געמאַכט נישט וויסענדיג.

האָט דאָס איהר געשאַדט? פערקעהרט, ס'האָט איהר אַ טובה געטאָן. אַנשטאָט צו זיין אַנ'אַלטע מויד פון 40, איז זי היינט־צו־טאָג, און מיט ער־ פאָלג, אַ קינד פון 26.

דאָס איז אַ סימן, אַז ס'איז אי מעגליך, אי ווינשעסווערט אויסצוקומען אָהן אַ ניי יאָהר יעדע צוועלף חדשים.

איך לייג זיך נישט קיין פייגעלעך אין בוזעם. איך ווייס: אונז וועט דאָס אָנקומען אַביסעל שווע־ רער ווי דער נאָר־וואָס דערמאָנטער מיידעל און ווי מיליאָנען איהר'ס גלייכען, מיר וועלען האָבען געגען זיך אַ שטאַרקע אָפּאָזיציע, די פאַבריקאַנטען פון ווינשעוואַניעס וועלען דאָס נישט וועלען דערלאָזען.

די חברה דרוקער, ווי איך פערשטעה, זענען שוין געדרוקט. אויב עס זאָל ווערען אויס ניי־יאָהר, בלייבען זיי אַלע ליגען,

זיי, די דרוקערס וועלען מאַכען א געוואַלד, אַז מיר רואינירען זיי. זאָלען זיי. מיר וועלען בע־ ווייזען, אַז זייער געוואַלד איז גאָרנישט ווערט. מיר וועלען ברענגען פאַקטען.

זעהר ווייניג מענשען, וועלען מיר בעווייזען, קויפען שוין היינט ווינשעוואַניעס. נעמט מיך אַליין. די ווינשעוואַניעס, וואָס איך שיק יעדען ערב ראש השנה אַרויס צו מיינע פריינט, זענען די זעלבע ווינשעוואַניעס, וואָס איך האָב דערהאַלטען מיט אַ יאָהר פריהער. אַלץ וואָס איך דאַרף טון איז אַכטונג געבען, אַז דער פריינט, וואָס האָט מיר פאַראַיאָהרען געשיקט א ווינשעוואַניע, זאָל די זעלבע ווינשעוואַניע נישט קריגען צוריק היי־יאָהר. שוין פופצען יאָהר ווי איך טו דאָס, און איך קען מענשען, וואָס טוען דאָס נאָך לענגער. איך קען מענשען, וואָס האָבען שוין 25 יאָהר נישט אויסגעגעבען קיין גראָשען אויף א נייער ווינשעוואַניע. דאָס מיינט, אַז די דרוקערס פון אַט די ווינשעוואַניעס וועלען קיין סך נישט פערלירען. דאָס מיינט, אַז אויב זיי מאַכען אַ געוואַלד, אַז מיר יודען רואי־ נירען זיי, זענען זיי ליגנערס, אַ פּשוטע זאַך!

לאָ'מיר דאָס דערצעהלען די וועלט. און לאָ־ מיר, אידער עס ווערט צו שפּעט: אַ טראַכט טאָן: זאפשר איז פאָרט מעגליך אויסצוקומען אָהן אַ ניי יאָהר?

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5.08

זון-אונטערגאנג 5.54

זונטאג 21 כה אלול תר״ץ

באנקראטן, פראלאנגאציעס, גלייט-בריף, ארעסטען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין יולי איז די פירמע „טעקסטוראַ״ און איהר אינהאבער פנחס כזשאנאוויטש ערקלערט געווארען פאר באנקראט פונ׳ם 2. יוני 1930. כזשאנאוויטש האט דערלאנגט אן אפאזיציע און האט הערביי אנ־געוויזען, אז ער פיהרט אין לאדז א שאכטעל־פאבריק זייט 30 יאהר. ווען ס׳איז געווארען פיהל־באר דער קריזיס האט כזשאנאוויטש אויסגע־שטעלט אנ׳אוועקציע אויף 15 טויזענד זל. אויף זיך הויז אין פויזען, פאר דער פירמע „באליציש־פאפיר-פאבריק״, וועלכע האט איהם איצט ער־קלערט פאר באנקראט.

אזוי ווי קיין אנדערע בעל-חובות זענען נישט אויפגעטראטען און דער חוב איז ערלעדיגט געווא־רען, האט דאס געריכט דעם באנקראט אפגעשאפט.

• • •

אין העצעמבער האט דאס האנדעלס-געריכט פראלאנגירט ד יצאהלונגען פון דער „גומי-וועב־פאבריק״ עמיל וויקע, אקצ. געזעל. אין לאדז, קא־פערניקא 36. די פירמע עקזיסטירט זייט יאהר 1881. דער בילאנס פון דער פירמע אויפ׳ן 1-טען סעפטעמבער האט זיך געשלאסען מיט דער סומע 2.035.000 זל. נאכדעם איז די פראלאנגאציע מאל פארלענגערט געווארען ביז׳ן 17. סעפטעמבער.

איצט איז די פירמע ארויסגעטראטען אין גע־ריכט וועגען ערקלערען זי פאר באנקראט. פונ׳ם נייעם בילאנס אויפ׳ן 25. אויגוסט ה. י. שטעלט זיך ארויס, אז דער פאסיוו איז גרעסער פונ׳ם אק־טיוו מיט 445.000 זל. א חוץ דעם האט די פירמע אנ׳אבליגא פון 90 טויזענד זל.

דאס געריכט האט ד יפירמע ערקלערט פאר באנקראט פונ׳ם 19. סעפטעמבער.

• • •

הערש מאיעראנץ (נארוטאוויטש 22) איז גע־בליבען שולדיג פאר פראטעסטירטע וועקסלען 5500 זל. לעצטענס האט ער אויסגעליידיגט זיין לאגער און זיין וואוינונג איבערגעגעבען זיינע קרובים, ארויספיהרענדיג פון דארט דאס מעבעל.

דאס געריכט האט מאיעראנצען ערקלערט פאר באנקראט פונ׳ם 21. סעפטעמבער. מאיעראנץ איז בעשטימט געווארען אונטער פאליציי-אויפזוכט.

• • •

מענדעל בערלינסקי זאקען-פאבריק (ציגעל־גאס 68) האט אין מאי בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף 3 חדשים. ווען דער טער־מין איז פאריבער האט ער זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערלויבען איהם אנצוהויבען אויס־גלייך-אונטערהאנדלונגען. ער שלאגט פאר צו בע־צאהלען די קרעדיטארען 70 פראצ. פון זיינע חו־בות אין 4 גלייכע האלב-יעהריגע ראטעס.

דאס געריכט האט איהם ערלויבט אנצוהויבען די אויסגלייכס-אונטערהאנדלונגען.

• • •

מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר מיטגע־טיילט וועגען ערקלערען פאר באנקראט די ברי־דער מאקס און חיים שקאלניק און שעיי ברוך טייך. דאס געריכט האט נישט אין בעטראכט גע־נומען די אפאזיציע פון די באנקראטירטע, הלמאי דער אורטייל איז ארויסגעטראגען געווארען אין זייער אפוועזענהייט און מ׳האט זיי ארעסטירט. איצט האבען זיי זיך געווענדעט וועגען ערטיילען זיי א גלייט-בריף. דאס געריכט האט ערטיילט דעם גלייט-בריף, נאר די ברידער שקאלניק און זיי אר־בערגעלאזט אונטער פאליציי-אויפזיכט. טייך איז פערבליבען ארעסטירט.

הכנות צו די וואהלען אין סיים און סענאט

קרעדיט פאר דער וואהל - אקציע

די פינאנץ און בודזשעט-קאמיסיע ביים מא־גיסטראט האט בעשלאסען א קרעדיט פון 160 טוי־זענד זל. אויף די וואהל-אקציע צום סיים און סענאט.

צאהל וואהל - בערעכטיגטע

לויט דער לעצטער אויסרעכנונג זענען אין לאדז פערהאן 350 טויזענד וואהל-בערעכטיגטע צום סיים און 245 טויזענד — צום סענאט.

פערענדיגט די וועהלער - רשימות

נעכטען איז פערענדיגט געווארען די וואהל־רשימות. ביי דער ארבייט זענען געווען בעשעפטיגט 500 פערזאן, וועלכע האבען פערדינט צו 200 זל. פאר׳ן איינשרייבען די וועהלער אין די רשימות.

קאמיסיעס

נעכטען האט מען אויף די גאסען אויסגעקר־לעפט פלאקאטען מיט די נעמען פון די מיטגלידער פון די קאמיסיעס, וואס וועלען זיין בעשעפטיגט אין די 165 אבוואדען.

ענדעקישער בלאק אין לאדז

ווי מען גיט איבער האבען די לאדזער ענדעקעס אנגעהויבען א פארוואהל-אקציע. זיי שטרעבען צו א בלאק מיט די הויגע פוילישע ווירטשאפטליכע אר־גאניזאציעס. עס קומען שוין פאר צו דעם צוועק בע־ראטונגען.

דייטשע סאציאליסטען מיט צענטראלעוו

(2) די קאנפערענץ פון דער הויפט-פערוואל־טונג פון דער דייטשער סאציאליסטישער פארטיי און וועלכער ס׳האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון קאטאוויץ און פון אויבערשלעזיען האט בעשלאס־סען אנצוהויבען אינטערהאנדלונגען מיט די פ.פ.ס. אויף דעם אופן איז אין אויבערשלעזיען און אין בר־ליץ, וואו ס׳איז נישטא קיין „צענטראלעוו״, זאל ארויס־געשטעלט ווערען א געמיינזאמע ליסטע פון די דייטשע סאציאליסטען און פ. פ. ס.

אין לאדז און אין לאדזשער קרייז זאלען די דיי־טשע סאציאליסטען גערען צוזאמען בייט׳ן „צענטרא־לעוו״. דערביי דארפען די פ.פ.ס. מיט די דייטשע סאציאליסטען אויסארבייטען א געמיינזאמע פלאט־פארם, כמו־מאן פעסט, און וועלכע ס׳זאלען בער־ריקזיכט ווערען נאציאנאל-קולטורעלע פאדערונגען פון די דייטשע סאציאליסטען.

היינט פאהרען ארויס פערטרעטער פון דער פארטיי קיין ווארשא.

4-טער אלפויל׳ישער צוזאמענפאהר פון עספעראנטיסטען

נעכטען געעפענט אין לאקאל פון שטאט-ראט

נעכטען האט זיך אין זאל פון שטאט-ראט גע־עפענט דער 4-טער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון די עספעראנטיסטען-פעראיינען. צום צוזאמענפאהר זענען געקומען 280 דעלעגאטען פון 24 שטעט, צווי־שען זיי פיל אנגעזעהענע געזעלשאפטליכע טוער און געלערנטע.

די טריבונע פון שטאט-ראט איז דעקארירט מיט א גרויסען בילד פון עספעראנטא-שעפער ד״ר זאמענהאף און מיט א גרינער עספעראנטא-פאהן.

ביי א נעהויבענע שטימונג אנ׳ם איבער-פילטען זאל פון שטאט-ראט האט דעם צוזאמענפאהר גע־עפענט ד״ר בוואיד פראפ. פון קראקאוער אוני־ווערזיטעט. ער בעגריסט די פארשטעהער פון דער ארמיי, סטראטאוויער-מאכט, מאגיסטראט, פרעסע און נעסט אין זיין ערעפנונגס-רעדע האט דער רעדנער אויס־געוויזען, אז די עספעראנטא-בעוועגונג ענטוויקעלט זיך שטארק און אלע לענדער פון דער וועלט. און אזוי ווי איטאליע, פראנקרייך, דייטשלאנד, טשעכאסלאוואקיע, ענגלאנד אפילו און יאפאן מאכט עספעראנטא גרויסע עפארשריט. בלויז אין פוילען איז עס געגאנגען נישט זעהר גוט, אבער דער איצטיגער צוזאמענפאהר בעווייזט, אז זייטן דריטען-צוזאמענפאהר, וואס איז פארגעקומען אין קראקא זענען געמאכט געוואר־נרויסע ערפאלגען. די בעוועגונג ענטוויקעלט זיך און וועט זיכער פערנעמען דעם ארט, וואס ס׳קומט איהר.

די נויטיגקייט פון דער עספעראנטא-שפראך — דערציעהלט דער רעדנער — ווערט אל זמעהר פער־שטאנען אין די פערשידענע קרייזען פון דער געזעל־שאפט. אפילו אין ענגלאנד, וואס די ענגלישע שפראך איז אזוי ענטוויקעלט און פערשפרייט איבער דער וועלט זעהט מען אין אלץ מעהר די צוועקמעסיגקייט פון עספעראנטא און די שפראך ווערט דארט אלץ מעהר געלערנט. פראפ. בזוויד דערציעהלט, אז ער האט געהאט א געשפרעך מיט דאטיצער פון דער האנדעלס-קאמער אין פאריז און ער האט זיך פון איהם דערוואוסט א אינטערעסאנטען פאקט. אין 1932 י. זאל אין פראנקרייך פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערען פון דער גאנצער וועלט און אויף דעם ראטונג צוזאמענפאהר ווערט פראיעקטירט, אז די גרעסטע טייל רעפער־ראטען זאל געליי׳ט ווערען אין עספעראנטא.

בכלל דערציעהלט דער רעדנער — לאזט זיך מערקען, אז עספעראנטא ענטוויקעלט זיך אין גר־טער מיט א גרויסער בעפעלקערונג בפרט מיט א געמישטער. פראפ. ביזווידר האט פערענדיגט זיין איינ־לייטונגס-רעדע אויסרופענדיג: זאל לעבען פוילען! זאל לעבען דער מלוכה-פרעזידענט!

די פערזאמעלטע האבען דעם אויסרוף אויסגע־געכאפט און דער ארקעסטער האט געשפילט דעם פוילישען נאציאנאלען הימן.

נאכדעם איז געוועהלט געווארען אלס פרעזי־דער פון קאנגרעס דר. יאן קאזראקאוויטש, וועלכער פערבעט אין פרעזידיום אלס עהרען-פאר־זיצער דר. פעליקס זאמענהאף, א ברודער פונ׳ם פערשטארבענער נעם עספעראנטא-שעפער און אלס מיטגלידער דעם ריכטער סייקאוויטש-וויצע-פרעזידענט פון די-יידישער ריכט אין ווילנע, דר. רובין, פארזיצער פון אליעלט־ליכען ראקאווירים-עספעראנטיסטען-פערבאנד, ה׳ יאן טיראצקי פון קאטאוויץ און די טאכטער פון דר. זא־מענהאף פר. לידיא זאמענהאף.

עס ווערען בעהרט מיט אויפשטעהען פון די ערטער דער אנדענק פון די פערשטארבענע עספער־ראנטיסטען פראפ. באדוען רעדקוהטענע און פראפ. דובאסקי, ראזן האבען זיך אנגעהויבען די איינגעטע בערעטונגען פון קאנגרעס. די בעראט־טונגען האבען זיך געפיהרט אין עספעראנטא און אין פויליש.

פארמיטאג האבען די אנטיילנעהמער פון קאנגר־עס בעזוכט די „ווירקעוער מאנופאקטור״, און אהענגר איז אין „פיקאדילי״ פארגעקומען א רעום פאר די אנטיילנעהמער פון צוזאמענפאהר.

היינט ארום צעה א ניערפריה וועט אויף זאמ־מענהאף-גאס ביים רוג פעטריקאווער איפגעדעקט ווערען א מארמאר א ערינערונגס-טאוועל לכבוד ד״ר זאמענהאף, דעם שעפער פון עספעראנטא.

נאכמיטאג וועט פארקומען די זייטעריגע בע־ראטונגען אין זאל פון שטאט-ראט.

צו דער עפענטליכקייט!

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אין דער ערסטע וועגען א וועקסעל-אפערע, אין וועלכער מיין נאמען איז אויך אריינגעמישט, ערקלער איך עפענט־ליך, אז איך האב דערמיט קיין שום שייכות נישט. די דאזיגע נאטיץ (פון עפעס א וו. רייך) איז גענ־צליך אויסגעטראכט.

וועגען דעם האב איך אינטערוועווירט ביי דער מאכט און די פערשפרייטער פון פאלשע בלבולים וועל איך צוציהען צו גערכטליכער פער־אנטווארטליכקייט. מיט אכטונג

ש. לעווין, צעגעלניאנע 43.

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1912

מארגען, מאנטאג דעם 22 סעפטעמבער דער־פען זיך אין דער פאליציי-אייס-מיליטערישער אפטיי־לונג ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1912 יאהר וועל־כע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 5 פאליציי-קאמי־סאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

A B C D E

און פון 12-טען קאמיסאריאט

A B C D E F H Ch I J K

דינסטאג דער 15 פאליציי קאמיסאריאט

F G Ch

און 13 פאליציי קאמיסאריאט

L Ł M N O P R S

ביים רעגיסטרירען דאך האבן מען מיטברענ־גען א פאס, א מעטריקע אהער אנ׳אנדער דאקו־מענט; א שול-צייגניס. העכערע-לערנער דארפן אויך צושטעלען א צען-צייגניס.

פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזן זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

י״ט-מאלצייטען פאר זעלנער

היינטיגס יאהר ווערען פאר די יודישע זעל־נער ווי אלעמאל אונטער דער אויפזיכט פון ה׳ משה עפשטיין איינגעארדענט יו״ט מאלצייטען אין גערולד׳ס רעסטאראן ביידע טעג ראש השנה, ערב־יום-כפור, מוצאי יום-כפור און אין די יום-טוב-טעג.

די מיליטערישע פארמאציעס האבען שוין בע־קומען פארשריפטען פון קריגס-מיניסטעריום, אז אלע יודישע זעלנער זאלען בעפרייט ווערען אין די אויסגערעכנטע י״ט-טעג. אויב אימיץ אין לאדז אדער אין ראיאן פון די יודישע זעלנער וועט נישט בעפרייט ווערען אויף י״ט, דאקף ער זיך ווענדען צום הרב ר׳ יוסעלע פיינער אדער צו ר׳ משה עפשטיין און זיי וועלן באלד אינטער־ווענירען.

פארשידענעס

(—) דאס ביורא פון אויסטי-רעגסטראציע ביי דער דירעקציע פון עפענטליכע ארבייטען איז איבער־געטראגען געווארען פון מאנושקי 8 אויף נארו־טאוויטש 75.

אפטייקן

(ב) פאוואלאווסקי (פיעטרקאווער 307) האמ־בורג (גלובנא 50) גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4) שיטקעוויטש (קאפערניק 26) כארעמוז (פאמארסקא 10) פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10).

Zwiedzajcie

WYSTAWĘ RUCHOMĄ w ZGIERZU

i Miejskie Zakłady Kąpielowe

W pływalni odbywają się indywidualnie i zbiorowo LEKCJE PŁYWANIA pod kierunkiem specjalnego instruktora. Opłata za naukę od grup składających się z 10 osób wynosi zł. 50.— za 15 lekcji.

Basen czynny codziennie prócz poniedziałków od godz. 11–8 wiecz. W niedzielę od 2—6 po poł.

לכבוד יום-טוב

עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט די ערשטע קוועלע פון די לעצטע און נייעסטע קאסמעטיק פון פאריז

די גוט-בעקאנטע פערפומעריע

J. DRUKIER Zawadzka 5, tel. 175-92

וועלכע איז פערזעהן מיט דעם רייכסטען אויסוואהל טואלעט-זייפען, פודערן, פערפומען, קעלנישע בלומען-וואסערן א. אנד.

אלעס צו געניוע פאבריקס-פרייזען.

בעמערקונג: ווער עס בעזוכט מיין פערפומעריע, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. ∴ ∴ ∴ ∴ פאר אנגראסיסטען — בעדייטענדער ראבאט.

האסטו זיך שוין פערזעהען מיט אַן עלעגאַנטען הערבסט־הוט?

איילט צו דער גוט־בעקאַנטער פירמע

9 פּיעטריקאָווער M. Rapaport, 9

וואו דו בעקומסט אָלערנייעסטע אויסלענדישע ווי אויך איבלענדישע היטען אין אַלע קוואַליטעטען צו זעהר ערמעסיגטע פרייזען.

„לאָדזער פּראָוואָקאַטאָרען“

די געשיכטע פון טרויעריג־בעריהמטען לאָדזער פּראָוואָקאַטאָר נח

(המשך).

נאָך צעהנדליגער אונערהערטע תּפסה׳דיגע שטיקלעך האָט נח׳ל אָפּגעטון און אומגליקליך געמאַכט צעהנדליגער מענשען, פון דער צווייטער זייט האָט ער אָבער אָנגעהויבען צו פערלירען דעם אינטערעס ביי זיין מאַכט. ער האָט זיך אויסגעשפּילט און נישט געווען מעהר נויטיג דער אכראַנע, ער האָט אויך נישט געהאַט וועניג שונאים צווישען אַנדערע געהיים־אַגענטען, פּראָוואָקאַטאָרען און סתּם אַגענטען. נח האָט זיך שטענדיג בעמיהט זיי אַלע איבערצויאָגען און האָט די אַלע אַגענטען נישט וועניג צרות אָנגעטון. די אַגענטען אַליין האָבען דעריבער געזוכט, ווי אַזוי נח׳ן פּטור צו ווערען, נאָכמעהר דעמאָלט, ווען זיי האָבען בעמערקט, אַז ער האָט פאַר דער העכערער מאַכט, אַזוי צו זאָגען, אויך נישט מעהר קיין גרויסען ווערט.

ס׳האָבען זיך דעריבער גענומען שיטען „דאָקלאַדען“ און מסירות אויף נח׳ן, אַז אַלץ, וואָס ער טוט האָט קיין שום גרונד נישט, קיין איין איינציגער פון זיינע קרבנות איז אין גאָרנישט שולדיג און די פּאָליטישע טוער דרעהען זיך אַרום און זיי שאַדט גאָרנישט. מצד דער בעפעלקערונג, וועלכע האָט אַזוי שטאַרק געליטען פון נח׳ן זענען אויך אָנגעקומען הונדערטער אָנקלאַגעס, אַזוי אַז דער פּאָליציי־מייסטער האָט שוין געזוכט אַ וועג ווי אַזוי נח׳ן פּטור צו ווערען. זעהט אויס, אַז די פּאָליציי האָט דעמאָלט געהאַט אַ געוויסע אויסרעכענונג, זי האָט נח׳ן נישט געוואָלט אַרויסלאָזען אַזוי גלאַט, אָפּזאָגען איהם פון דער שטעל און איהם לאָזען אין דער שטאָט אַריין. צו גוט האָט מען געקענט נח׳ס כאַראַקטער, כדי צו וויסען, אַז דאָס וואָס נח איז היינט געווען פאַר דער פּאָליציי, קען ער צומאָרגענס זיין פאַר אימיצען אַנדערש. ס׳האָט דעריבער געדויערט אַ היבשע צייט ביז אין דער פּאָליציי האָט מען זיך דעצידירט נח׳ן פולשטענדיג צו איזאָלירען. ער איז שוין מעהר נישט אַרויסגעפאָהרען אין דער גאַס אויף דראָזשקעס מיט קאָזאַקען. ער האָט שוין נישט געהאַט קיין שום פולמאַכטען עפּעס זעלבסטשטענדיג צו טון.

ער איז געוואָרען אין דער פּאָליציי אַ שיק־יונג, אַ מענש מיט וועלכען מ׳האָט זיך געוואָרפען. ער האָט אויסגעזעהען ווי אַן אַלטער אויסגעשפּילטער צירק־קלאָן, וועלכער לעבט אין צירק פון דעם, וואָס יעדער וואַרפט איהם עפּעס צו, און ער אַליין האָט נישט מעהר ווי מבינות צו זאָגען, עפּעס אַליין צו טון איז ער שוין נישט געווען בכוח.

אַזוי האָט געדויערט אַ לענגערע צייט. נח איז געוואָרען דער פּאָליציי אינגאַנצען איבריג, אין שטאָט איז אויך אַביסעל רוהיגער געוואָרען און מ׳האָט שוין געוואוסט, אַז נח איז נישט מעהר געפעהרליך. מיטאַמאָל איז אָנגעקומען אַ בעפעהל פון פּיעטריקאָווער גובערנאַטאָר אַדורכצופיהרען אַ גענויע אויספאָרשונג וועגען נח׳ס מעשים. אין דער פּאָליציי האָט מען נאָר געוואוסט דערויף, קיין חטאים פאַרצווואַרפען איהם האָט נישט געפעהלט, און איידער נאָך די אויספאָרשונג האָט זיך פערענדיגט האָט דער פּאָליציי־מייסטער פעראָרדענט נח׳ען צו אַרעסטירען. אַזוי גרויס וואוילער יונג ווי נח׳ל איז ביז איצט געווען, אַזוי גרויס טרוס איז ער געוואָרען. ער איז געפאַלען אויף די קניען פאַר די, וועלכע האָבען איהם בעפוילען צו אַרעסטירען און כאַפּט זיך געבעטען, אַז מ׳זאָל איהם נישט אַריינזעצען צוזאַמען מיט פּאָליטישע אַרעסטאַנטען, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז דאָ וועט קומען זיין סוף. די דאָזיגע „געפעליגקייט“ האָט מען איהם געטון און נח׳ל איז איינגעזעצט געוואָרען אין טורמע אויף דלוגע־גאַס צוזאַמען מיט אַלע קרימינעלע פערברעכער. אויך דאָרט האָט נח געפּרובט שפּילען אַ ראָל פון אַ גרויסען מענש און, געוואָלט זיין דער בעפעהלער פון אַלע די, מיט וועלכע ער איז געזעסען אין איין קאַמער. דאָ האָט ער נישט אָנגעטראָפען דאָס אָרט. ווי נאָר מ׳האָט זיך אין קאַמער דערוואוסט, וואָס פאַר אַ העכט עס זיצט מיט זיי אין קאַמער איז בעשלאָסען געוואָרען זיך אָפּצורעכענען מיט איהם אויף גאָר אַן אָרענטליכען אופן. מ׳האָט איהם אָנגעטון די שרעקליכסטע צרות, אַלע אַרבייטען האָט ער געמוזט אויספיהרען, די שמוציגסטע מלאכות זענען געבליבען פאַר נח׳ן, אַ חוץ דעם האָט מען איהם ביי יעדער געלעגענהייט געשלאָגען מכּות רצח. נח האָט זיך בעקלאָגט פאַר דער טורמע־אַדמיניסטראַציע און מ׳האָט איהם אי בערגעפיהרט אין אַן־אַנדערער קאַמער, אָבער אויך דאָ האָט מען זיך שנעל דערוואוסט, וואָס דאָס איז און די פּראָצעדור האָט זיך אָנגעהויבען אויפסניי. קיין גאַנץ אבר האָט ער מעהר נישט געהאַט. די קרימינעלע פערברעכער האָבען בעשלאָסען איהם צו פערפייניגען אויף טויט. נח האָט זיך ווידער געווענדעט צו דער אַדמיניסטראַציע, מ׳האָט איהם ווידער איבערגעפיהרט אין אַן־אַנדער טורמע אַריין אויף מילשאַ גאַס, אָבער דאָ האָט זיך אַלץ אָנגעהויבען אויפסניי. נח האָט אויך אַ שרעקליכען אופן בעצאָהלט פאַר זיינע שטיקלעך.

דערווייל איז נח׳ל געזעסען אָהן שום אויספאָרשונג און אָהן שום פּראָצעס, ווייל די אויספאָרשונגס־מאַכט האָט זיך גאָרנישט געאיילט, צוליב דעם, וואָס מ׳האָט פּשוט מורא געהאַט, אַז ער זאָל נישט אויסזאָגען צופיל פון הדר. די אַדמיניסטראַציע האָט נישט געוואָלט ריזיקירען מיט דעם משוגענעם נח. אַז ער זאָל רעדען, וואָס מ׳דאַרף נישט און האָט דערווייל בעשלאָסען איהם צו האַלטען אין טורמע. מ׳האָט אויך נישט געהאַט קיין גרויס עגמת־נפש דערפון, וואָס מ׳שלאָגט נח׳ן און מען פייניגט איהם. נח האָט דערווייל זיך געהאַלטען אין איין בעקלאָגען, ביז די טורמע־אַדמיניסטראַציע האָט בעשלאָסען איהם אַריינצוזעצען אין אַן־איינצעל קאַמער.

אין שטאָט האָט מען זיך שוין דערוואוסט, אַז נח׳ען האָט מען איינגעזעצט און באַלד האָבען זיך פערשפּרייט פאַנטאַסטישע קלאַנגען, אַז פּאָליטישע אַרעסטירטע, וועלכע זענען געזעסען צוזאַמען מיט איהם, האָבען איהם אין טורמע דער׳הרג׳עט. אַנדערע ווידער האָבען דערצעהלט, אַז ער איז אין טורמע קראַנק געוואָרען און איז געשטאָרבען, בעגראָבען האָט מען איהם געזאָלט אויפ׳ן טורמע־הויף. אַנדערע ווידער האָבען געוואוסט צו דערצעהלען, אַז נח איז געווען גע׳שמד׳ט און מ׳האָט איהם בעגראָבען אויפ׳ן צמענטאַזש. אויף וויפיל די מעשה מיט׳ן שמד שטימט מיט דער ווירקליכקייט איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען, ס׳איז זעהר מעגליך, אַז נח האָט זיך שוין געהאַט גע׳שמד׳ט אין לאָדז. אין ד ישפּעטערדיגע יאָהרען, ווי מיר וועלען דאָס ווייטער זעהען, איז ער געווען גע׳שמד׳ט. די אַלע ידיעות וועגען נח׳ס טויט זענען אָבער געווען נאָר קלאַנגען, נח איז דעמאָלט געזעסען אין דער איינצעל־קאַמער פון טורמע אויף מילשאַ־גאַס.

י. דאַן.

(המשך קומט).

יום־טוב — פּטור פון ליציטאַציעס

יום־טוב איז די שפּיטאָלען און טורמעס

לויט דער אינטערווענץ פון ראַטמאַן יחיאל יצחק בערמאַן, האָט די שטייער־אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט פעראָרדענט, אַז ביי יודען זאָל מען נישט מאַכען קיין שום ליציטאַציעס אין די יודישע יו״ט (דעם 22., 23. און 24. סעפטעמבער, דעם 1. און 2. אָקטאָבער, און פונ׳ם 6. ביז׳ן 15־טען אָקטאָבער).

אין מלוכה – אַמט פאַר אַרבייטס – פערמיטלונג דאַרפען די יודישע אַרבייטסלאָזע זיך נישט רעגיסטרירען. די רעגיסטראַציע, קאָנטראָלע, דאָס אַרויסגעבען טאַלאָנען און אויסצאָהלען אונטערשטיצונגען וועט איבערגערוקט ווערען פון די יו״ט אויף אַ טאָג שפּעטער.

אויך די דיזענפעקציע־אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט וועט אין די יו״ט־טעג נישט אַדורכפיהרען קיין דעזינפעקציעס אין יודישע הייזער.

אין אַלע טורמעס וועלען איינגעאָרדענט ווערען מנינים, און די יודישע אַרעסטירטע וועט מען אַריינגעבען כשר עסען.

דאס זעלבע אויך אין די מיליטערישע טורמעס. אין דער מיליטערישער טורמע האָט מען היי־יאָהר פערענדיגט דאָס אויסמויערען פון אַ יודישער שוהל, און היי־יאָהר אויף ראש־השנה וועט מען דאָרט, צום ערשטען מאָל, דאַווענען.

אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל וועט איינגעאָרדענט ווערען אַ מנין צום דאַווענען, און די קראַנקע וועלען בעקומען כשר עסען.

מען אַרבייט ביי דער קאַנאַליזאַציע

צוליב דעם, וואָס ס׳ווערט אַדורכגעפיהרט די נייע קאַנאַליזאַציע־נעץ זענען די אַלטע קאַנאַלען אויף זשעלאָנאַ און גאַס פון 6 שערפּיען צווישען פּיעטריקאָוו און גאַס פון קאָניעוער שיסער־פּולק און אויף נאַרוטאָוויטש פון קילינסקי ביז פּילסודסקי גאַס איצט איבערגעריסען געוואָרען און עטליכע ערטער און זענען נישט טעטיג. אויסלאָזען אומריינקייטען אין די עפנונג איז דעריבער פערבאָטען.

די הויז־בעזיצער, וואָס האָבען זיך בענוצט מיט די קאַנאַלען, מוזען די ענטשפּרעכענדע וועגען צו די קאַנאַלען פערמויערען. אויב די הויז־בעזיצער קענען עס נישט טון מיט זייערע מיטלען, דאַרפען זיי וועגען דעם מיטטיילען דעם מאַגיסטראַט און דאַן וועט עס פאַר זיי אויספיהרען די קאַנאַליזאַציע־אָפּטיילונג.

פאַר עובר זיין אויף דער פעראָרדנונג דראָהט אַ ציווילע און קרימינעלע פעראַנטוואָרטליכקייט.

פליייש־בערזע

(מ) אויף דער פערזאַמלונג פון די מאַגיסטראַט־פאָרשטעהער און פערטרעטער פון די קאָאָפּעראַטיווען, איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאָדערען, אַז די שטאָט־פערוואַלטונג און די קאָאָפּעראַטיוען זאָלען אין דער פליייש־בערזע בעקומען 6 ערטער פון די 24.

א נאָקעטע מיידעל געלאָפען אין גאַס

די האָט איבערגעלעבט א שווערע טראַגעדיע און איז משוגע געוואָרען

אויף כלאָדנע גאַס האָט זיך נעכטען ביי טאָג בעוויזען אין „חוה׳ס קליידער“ אַ פרוי, וואָס איז געלאָפען און געשריגען. אַ פערבייגעהענדער דראָזש קאַזש האָט איהר דערלאַנגט מיט דער בייטש און זי האָט זיך געלאָזט נאָך איהם יאָגען.

דערווייל האָט זיך אַרום איהר צוזאַמענגעקליבען אַ גרויסער עולם נייגעריגע. אַ פּאָליציאַנט האָט זי פערהאַלטען און אָנגעטון אַ מאַנטעל, אָפּגעפיהרט די אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט. דאָרט האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז די פרוי איז גייסטיג־קראַנק און מ׳האָט דעריבער אַרויסגערופען די פאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט זי אָפּגעפיהרט אין משוגעים־הויז.

דערווייל איז פערפיהרט געוואָרען אַן־אויספאָרשונג, וועלכע האָט פעסטגעשטעלט פאָלגענדעס: זי הייסט חוה כאַרעם און איז מיט עטליכע טעג צוריק געקומען פון פּלאָצק. אין יאָהר 1929 איז זי משוגע־געוואָרען, ווייל איהר חתן האָט זי געוואָלט דערמאָרדען, מ׳האָט זי דאַן אָפּגעפיהרט אין אַ משוגעים־הויז, וואו זי איז אָפּגעווען ביז אויגוסט. ווען זי איז געקומען קיין פּלאָצק, האָט זי זיך דערוואוסט, אַז איהרע עלטערען זענען אַרויסגעפאָהרען קיין לאָדז, איז זי אַוועקגעפאָהרען זיי דאָרט צוזוכען, אָבער זי האָט זיי אין לאָדז נישט געפונען און האָט זיך פון עגמת־נפש געוואָרפען אונטערן טראַמוואַי. מ׳האָט זי אַרויסגעראַטעוועט, אָבער זי איז נאָכאַמאָל משוגע־געוואָרען. שפּעטער האָט זי אַראָפּגעריסען פון זיך די קליידער און זיך געלאָזט לויפען איבער די גאַסען מוטער־נאַקעט.

פאָגאָטאָוויע האָט די אומגליקליכע אָפּגעפיהרט אין שטעטישען זאַמעל־פּונקט.

היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויסער דאָפּעל־פּראָגראַם!

— I —

„וואַהנזיניגער פּירשט“

ליבעס דראַמע, פול עמאָציעס ספּאָרט און הומאָר. אין די הויפּטראָלען:

Joan Grawford, W. Haines i Slim.

— II —

פּרעכטיגע קאָמעדיע מיט די בעסטע קאָמיקערס פון דער וועלט

SLIMEK i ARTHUR

„ברודער־ליבע“

אָנהויב 4 נ״מ. שבת, זונטאָג, חגאות 2 בייטאָג. ערשטע 2 סעאַנסען 50 גר און 1 זל

וויין און מעהד

— ווי אויך — אַלערליי געטראַנקען

גוט און ביליג „באַרווין“

קויפט מען נור ביי דער בעוואוסטער פירמע

אינהאַבער מענדל בארנשטיין

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 30

טעלעפאָן 210־58

דירעקטער אימפּאָרט פון ארץ־ישראל

היט אייך פאַר פאַלסיפיקאַטען

נקמה צוליב א מארד

פרייטאָג בייטאָג איז אויף רוג דוואָרסקא און [illegible]גנעווניצקע באַפאַלען געוואָרען סטאַניסלאַוו וולאַדאַרטשיק מיט זיין פרוי אַפּאָלאָניא. דער אַנ-פאַלער האָט געוואָלט וולאַדארטשיק'ן דערשיסען, אָבער דער רעוואָלווער האָט זיך פערהאַקט. דער-ווייל זענען פון דער זייט אויף וולאַדאַרטשיק'ן אָנגעפאַלען צוויי אַנדערע און האָבען איהם פער-וואונדעט מיט אַ מעסער. די אַנפאַלער זענען אַנט-לאָפען איבערלאָזענדיג וולאדאַרטשיק'ן אַ פערהלש-טען.

די פּאָליציי'אישע אויספאָרשונג האָט פעסט-געשטעלט פאָלגענדעס: אין מאַי איז אויף וואָל-באָרסקא גאַס דערמאָרדעט געוואָרען די גאַסטען-פרוי וולאַדיסלאַווא קוקולאַ אַ ברודער פון וולא-דאַרטשיקס פרוי בעטשינסקי האָט דאַן דער פּאָלי-ציי אָנגעוויזען ווער ס'איז געווען דער מערדער און מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק איז דער מערדער קלוק פערמשפּט געוואָרען אויף 6 יאָהר שווערע טורמע. איצט זענען זיך קלוגס חברים נוקם אין די וולאַדאַרסקיס.

פּאָליציי זוכט די אַנפאַלער.

20-יאָהריגער טעטיגקייטס-יובילעי פון ה' י. זעלמאַנאָוויטש

דער היי-יאָהריגער יובילעי פון דעם ימים-נוראים'דיגען בית-התפלה אין „פילהאַרמאָניע“ איז אייגענטליך דער 20-יאָהריגער טעטיגקייטס-יובילעי פון בעקאַנטען היגען בעל-מנגן ה' י. זעלמאַנאָוויטש.

ה' זעלמאַנאָוויטש, וועלכער שטאַמט פון אַ שטרענג-אָרטאָדאָקסישער פאַמיליע אין שטעטעל קאָסאָוו, ביי סלאָנים, האָט שוין אַלס קינד אַרויסגע-וויזען אַ שטאַרקע נטיה צו מוזיק. און צו בר-מצוה אַוועגס ער שוין „בּים ברעטעל“.

מיט 32 יאָהר צוריק איז ער געקומען קיין לאָדז, וואו ער פערנעהמט זיך מיט מסחר. ער האָט אָבער געפונען גענוג צייט, כדי אָפּצוגעבען זיך מיט מוזיקאַלישע ענינים, און ספּעציעל מיט יודישער רעליגיעזער מוזיק.

מיט 20 יאָהר צוריק, ווען קיין לאָדז איז געקומען פון אָדעס דער באַרימטער, אָבער אוי-סערגעוועהנליך בעגאַבטער כאָר-דיריגענט, ה' יאַ-קאָוקין פאַלט איין זעלמאַנאָוויטשען צו אַראַנזשירען מיט זיין הילף אין דער „פילהאַרמאָניע“ אַ מנין אויף ימים-נוראים.

געטראַכט און — געמאַכט.

און אַזוי ווערט שוין דורך זיין איניציאַטיווע פון יאָהר צו יאָהר געדאַוונט אין דער „פילהאַר-מאָניע“, וואו עס איז אין די ימים-נוראים געגע-בען געוואָרען די מעגליכקייט צו פּראָדוצירען זיך אַ גאַנצער רייה בעדייטענדע חזנים-קינסטלער, ווי ר' אברהם-בער בירנבוים ז"ל, פּראָפ. אַלטשול, פּראָפ. אליהו זאַלודקאָווסקי, קאַלמוס, ליס, מענדע-לעוויטש, זיפּאָוויטש, און איצט — ר' מאיר פאַד-ראַבינעק.

דערביי איז כדאַי צו בעמערקען, אַז אייניגע פון די דאָזיגע חזנים האָבען זיך ענטוויקעלט אַ דאַנק דער אונטערשטיצונג פון ה' זעלמאַנאָוויטש.

דעם ריוח פון דער אונטערנעהמונג גיט ה' זעלמאַנאָוויטש אַוועק אויף וואוילטעטיגע צוועקען — סי-רוב ווערט פון דעם געלד אונטערשטיצט אָרימע יונגע זינגער, זיי זאָלען קענען ווייטער זיך לערנען און קומען צו אַ תכלית; ווי אויך פאַר חזנים אויף דער עלטער, און פאַר זייערע אַלמנות.

דאָס הויז פון ישראל זעלמאַנאָוויטש איז ביז היינטיגען טאָג אַ בית ועד לנגינה וחזנים.

איצט, נאָך 20 יאָהר טעטיגקייט אין „פילהאַרמאָניע“ שטעהט נאָך ה' ישראל זעלמאַנאָוויטש פריש און ענערגיש ביי דער אַרבייט, ווי אין זיינע יונגע יאָהרען, און ער טראָגט זיך אַרום מיט אַ פּלאַן צו גרינדען אין לאָדז אַ חזנים-שולע.

דאָס וועט באמת זיין די קרוין פון דער פרוכט-באַרער טעטיגקייט פונ'ם יובילאַר.

בן אסף.

אויף ראש-השנה קיין לובלין

היינט אַ נדעו-פריה פאָהרען אָפּ קיין לובלין דריי אויטאָס, וועלכע פיהרען עטליכע צעהנדליג חסידים צום נאָהרען קיין לובלין אין דער גרויסער ישיבה אויף ימים נוראים.

אויטאָ-אַרעסט

(2) פרייטאָג איז אויף רוג ציעגעלנאַ און גדאַנסקאַ פאַרגעקומען אַ צונויפשטויס צווישען אַן אויטאָ מיט אַ מאָטאָציקעל. דער שאָפער האָט זיך דערשראָקען און איז אַנטלאָפען, איבערלאָזענדיג דעם אויטאָ. אַ פּאָליציי-פּאַטרול האָט צוזאַמענגעש-שטעלט אַ פּראָטאָקאָל און האָט דעם אויטאָ אָפּ-געפיהרט אין 4-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט. אין אַ שעה אַרום איז דער שאָפער געקומען אין פּאָלי-ציי-קאָמיסאַריאַט און נאָכ'ן אויסלעגיטימירען איהם האָט מען אויפגעשריבען אַ פּראָטאָקאָל, און ער בעפרייט געוואָרען צוזאַמען מיט זיין אויטאָ.

Dr. med. WIKTOR ZIEGE
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושער און פרויען-קראַנקהייטן
Cegelniana 19, tel. 158-31
נעמט איצט אויף טעגליך
פון 2 ביז 3 און פון 5 ביז 7

צום יובילעאום פון בית-תפלה אין פילהאַרמאָניע

אַ שעהנער ביישפּיל פאַר אַנדערע

דער בעקאַנטער לאָדזער בירגער, ה' ישראל זעלמאַנאָוויטש האָט שוין אַ טראַדיציע איינגעאָרדנעט יעדען יאָהר אויף די ימים-נוראים אַ בית-תפלה אין פילהאַרמאָניע-זאַל. עס דאַווענען דאָרט אָנגעזעהענע חזנים, בעקאַנטע נעמען אין דער חזנישער וועלט.

איצט ווערט 20 יאָהר פון דער דאָזיגער טעטיג-קייט און ה' זעלמאַנאָוויטש האָט בעשלאָסען זיין יו-בילעאום צו פייערען אויף אַ אָריגינעלען און זעהר נוצליכען אופן דהיינו: צו בעשטימען אַלע נדרים ראש-השנה און יום-כפּור לטובה דעם קרן קימת לישראל.

דער דאָזיגער פאַקט איז ווערט פערצייכענט צו ווערען און דאַרף דינען אַלס ביישפּיל אויך פאַר אַנדערע.

אַרעסטירט אַ וואַרשאַווער גנב

(2) נעכטען ביינאַכט האָט אַ פּאָליציי-פּאַטרול אויף גדאַנסקאַ גאַס ביים הויז נומער 57 דערהערט פערדעכטיגע קלאַנגען. זוכענדיג האָבען זיי אָנגע-טראָפען אויף אַן איינברעכער, וואָס האָט געהאַקט די וואַנט כדי אַריינצוקריכען זיך אין מאַלאַמאַנאַ-וויטשעס וואַטע-פאַבריק. ווען דער גנב האָט דער-זעהן, אַז ער איז ענטדעקט, האָט ער זיך מיט'ן לאָם געוואָרפען אויף די פּאָליציאַנטען.

זיי האָבען איהם אָבער ענטוואָפענט און אָנגע-טאָן קייטעלעך אויף די הענד.

דער גנב איז אַ וואַרשאַווער, ער הייסט בער-נאַרד סקאַרעל 31 יאָהר אַלט און יולי איז ער בעפרייט געוואָרען פון טורמע, נאָכ'ן אָפּזיצען אַנ-דערטהאַלבען יאָהר. מ'האָט איהם אַרעסטירט.

פערמשפּט פאַר אַנפאַל אויף אַ פּשאַדאָווניק

אין קרייז-געריכט איז פאַרגעקומען דער פּראָ-צעס געגען סטאַניסלאַוו גנאַטקאָווסקי, לעאָן קוואַ-טולסקי, רודאָלף פידאַלסקי, פראַנטישישעק שימ-טשאַק, וואַצלאַוו נייזלער, טאַדעאוש יזובעק און יוז-זעף זאַפּאַלאָטני, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אַז דעם 6-טען מערץ ה. י. זענען זיי אָנגעפאַלען אויף דעם פּאָליציי-פּשאַדאָווניק מיקאָלאַיעווסקי אויף ניי-פּאַביאַניצקאַ גאַס.

די בעשולדיגטע זענען פערמשפּט געוואָרען פון 6—8 חדשים אַרעסט.

ווילנער טרופּע [אנפ. מ. מזאה]

זאַל „פילהאַרמאָניע“

פאַר זייער אָפּפאָהרען נאָך ווילנע געבען די „וויל-נער“ די לעצטע פאָרשטעלונגען, וועלכע זעלען שוין ניט איבערגעחזרט ווערען.

היינט, זונטאָג געבען די „ווילנער“ צוויי פאָר-שטעלונגען:

4 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט: „שיילאָק“ פון וויליאַם שעקספּיר.

9 אַ זייגער אָוונד: „ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק“ פון י. ל. פרץ.

מעלדונגען

צו אַלע מיטגלידער פון „החלוץ“, „החלוץ-המרכזי“, „החלוץ-הצעיר“ און ציוניסטישע אַרבייטענדע מאַסען!

אַלע ווי איינער שטימט איהר היינט בעת די וואַהלען צום קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל פאַר די איינציגע ציוניסטישע חלוציש-יוגענדליכע ליסטע „התאחדות“-„גורדוניה“ נומער 3

יעדער וועהלער דאַרף מיטברענגען זיין וואַהל-קאַרטע, ווען ער האָט די וואַהל-קאַרטע פערלוירען דאַרף ער זיך ווענדען צום פאָרזיצער פון דער וואַהל-קאָמיסיע מיט זיין לעגיטימאַציע חעט ער אַרויסבעקומען אַ דובליקאַט וואו ער וועט קאָנען וועהלען.

חברים און פריינד! געדענקט דאָס פון אייך אין אָבהענגיג דער נצחון פון דער ציוניסטיש-חלוצישער ליסטע 3. 3. 3.

שטימט און אַגיטירט פאַר דער ליסטע 3.

די וואַהלען צום קאָנגרעס פאַרן אַרבייטענדען ארץ-ישראל

קאָמוניקאַט

1) די וואַהל-קאָמיסיע אין לאָדז מאַכט בעקאַנט, דאָס די וואַהלען צום קאָנגרעס פאַר'ן אַר-בייטענדען ארץ-ישדאל קומען פאָר דעם זונטאָג 21 ד. ח פון 9 פריה ביז 12 אַוו.

2) די וועהלער פון באַלוטער און אַלטשטעט-טישער ראַיאָן אָנהויבענדיג פון די נאָוואָמיעסקאַ גאַס, וועהלען אין וואַהל-לאָקאַל פון פּראָפעסיאָנעלען פליישער פעראיין בזשעזשינער 5 און פאַר שטאָטישען ראַיאָן—וועהלען אין „התאחדות“, שענקעוויטשא 5|3.

3) די יעניגע, וועלכע האָבען זייער וואַהל-כרטיס פערלוירען דאַרף רעקלאַמירען און ער בעקומט אַ דובליקאַט מיט'ן זעלבען נומער פון זיין קאַרטע.

4) יעדער וועהלער מוז מיטברענגען זיין וואַהל-קאַרטע דען אָהן די וואַהל-קאַרטע וועט ער נישט קענען וועהלען.

5) נאָכ'ן פעסטשטעלען דאָס וואַהל-רעכט - בעדאַרף יעדער וועהלער פאָדערן פון פאָרזיצער אַ קאָנווערט, וואו ס'דאַרף אַריינגעלעגט ווערען נישט מעהר ווי איין נומער.

6) ס'זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען פאָל-גענדע ליסטעס: התאחדות, גורדוניה – 3, דת ועבודה – 2, פועלי ציון – 1, פועלי ציון לינקע 5 „השומר הצעיר – 4.

7) דער וואַהל-קאָמיטעט אמטירט אין טאָג פון די וואַהלען קאסא פון דער ליגע שענקעוויטשא 5|3 לאָדז, 21.9 1930.

פאָרזיצענדער: ג. ליכטענשטיין

סעקרעטער: ב. שאַפּירא.

21-טע מלוכה-לאָטעריע

5-טע קלאַס [illegible]-טער טאָג.

10,000 138250.
— 5,000 12868 22411 200591.
po 3,000 23898 31648 105338 111819
162782 195484.
2,000 2779 91880 159325 194936
196040.
1,000 6944 15376 15950 26972
36083 54463 62368 79470 81361 84258 103420 107296
113714 114782 124036 131523 145269 149816 192563
198099 209918.
600 1197 2326 7352 11845 18299
32724 46362 51678 56382 60579 61383 62602 69898
78470 80712 80913 86458 94764 102758 103146 104042
105255 106555 108659 117411 123152 131816 134509
140647 142903 151815 160503 164255 164483 165133
167496 171467 172724 179127 183802 185270 191041
191958 207295.
500 3718 4298 6827 8551 9697
923 11697 12912 13836 14664 16243 396 774 18678
19862 996 20065 21653 748 24088 25471 887 28136
905 947 33154 557 34017 37336 388 39842 40688
41924 44672 45075 46811 48698 4993 52672 852 53672
720 54823 55443 57308 606 60669 61020 63956 65157
375 68125 69239 556 71354 72242 308 73493 76245
360 77443 78272 80075 81221 83354 903 84920 85412
86264 87156 920 89022 610 859 92002 5 976 94564
95397 97465 693 98920 99407 100657 104330 434
106544 107021 109436 846 110008 487 120452 484
122843 124724 955 127427 129245 860 130027 990
133616 134701 135544 137971 138523 139191 816
142380 426 143542 144265 145881 148981 151598
152002 154091 248 156618 789 157066 158145 251 298
447 713 159943 160372 160377 163420 704 165216 348
166676 167123 251 168588 169795 171296 172021
173329 177152 283 178190 179765 848 181511 638
184011 760 185706 188028 231 189319 190282 195659
200287 756 201183 202620 929 203347 705 204636
205362.

250

2 28 83 94 171 204 336 52 455 639 40 57 76 871
948 1017 46 141 413 64 78 594 763 80 87 88 2110 14
86 96 207 75 345 97 431 62 536 46 51 77 635 704 33
822 925 40 3082 117 42 235 43 93 95 502 638 802 905
4048 66 93 113 55 248 397 416 24 516 608 34 69 703
63 86 859 948 5233 49 69 548 692 759 80 84 819 986
6019 20 22 236 46 350 78 92 464 77 78 84 525 63
779 856 963 7025 92 247 321 48 99 410 34 61 552 716
30 68 836 91 94 904 8007 238 582 722 83 925 28 41
65 69 9118 229 400 2 85 874 81 10002 7 372 415 75
500 767 811 11213 463 77 474 65 888 12031 57 131
55 241 84 401 18 20 77 732 57 813 902 40 56 96
13002 86 259 68 303 10 56 527 71 72 618 21 91 705
18 59 804 951 14004 87 164 363 567 694 735 40 83
381 15030 313 46 76 611 58 73 926 74 16012 21 29
181 269 496 597 649 64 91 821 36 85 17031 60 61 62
75 154 225 96 380 454 521 666 772 823 18006 59 89
136 417 27 509 19 24 64 755 874 929 99 19001 48 56
396 419 72 668 779 97 827 20021 79 251 315 27 28 58
[illegible]
22050 98 131 44 84 210 320 837 52 58 919 67 23029 40
172 99 506 739 909 69 24230 66 92 308 80 438 502 13
725 812 943.
25055 430 646 61 889 907 15 26242 70 370 422 92
649 762 98 930 982 27130 56 353 405 12 37 513 600
97 719 31 41 882 985 28196 226 54 65 93 492 520 76
745 65 87 883 919 32 95 29179 374 89 503 10 711 937
58 78 30135 45 59 90 256 86 431 414 27 81 519 683
719 92 99 807 76 31015 47 54 224 350 478 714 92 93
97 880 32020 33 55 60 66 137 58 96 266 308 455 565
85 600 8 43 881 33087 99 166 76 382 409 520 28 50
96 34061 259 60 71 74 346 425 35046 66 125 37 282
84 473 90 521 26 94 640 814 21 948 36069 75 92 204
16 457 571 625 99 904 14 37305 54 85 553 56 678 96
708 72 926 48 66 38030 191 207 313 20 437 70 556
642 715 808 73 919 53 39132 91 95 206 24 66 305 9
450 78 513 628 841 973 40055 78 119 26 82 430 91 509
634 704 72 933 41005 320 89 433 47 667 793 818 62 98
983 42016 148 92 231 32 302 29 55 548 605 64 727 93
99 43014 30 90 121 200 7 320 468 596 807 47 44108
96 236 390 548 610 58 715 18 34 70 83 987 93 45029
53 64 157 216 20 40 97 349 94 449 52 71 97 541 690
777 824 904 46026 29 72 81 113 49 291 306 440 581
612 30 762 87 877 988 47030 184 345 94 496 527 59
743 47 50 66 864 959 75 89 48020 90 164 230 73 355
91 420 60 97 518 80 619 49108 253 329 44 469 507 51
674 834.
50071 88 90 181 92 284 324 435 68 92 552 632 82
704 8 60 812 945 51042 145 67 359 555 670 839 53
986 52115 252 85 351 528 76 625 51 73 756 79 92 858
958 53023 56 76 419 44 75 76 530 65 71 654 57 74 753
916 41 54016 99 195 248 85 330 420 60 555 720 884
85 968 55001 58 98 230 616 721 82 814 977 56002 13
83 114 222 61 301 25 407 611 12 59 94 881 953 57014
131 308 457 96 607 32 59 92 99 763 71 879 80 913 23
76 58121 52 78 238 90 394 688 92 736 954 59062 92
147 306 428 764 965 60105 12 73 75 429 36 518 51 673
806 10 64 78 61015 34 47 72 89 94 212 25 97 432 522
613 50 54 872 900 62061 64 190 203 13 31 394 402 30
508 795 919 81 63063 92 151 224 38 70 455 771 809
86 916 49 96 64179 331 50 619 85 736 32 922 50 65020
121 58 312 92 556 827 986 66137 60 73 246 81 82 369
419 80 763 955 91 67012 30 88 166 330 49 95 597
646 64 95 812 913 68045 71 198 211 309 440 787 801
16 19 20 67 76 903 21 70 69000 29 52 96 168 92 203
410 41 562 959 70012 80 314 61 86 429 520 681 94 722
809 47 76 941 71071 236 97 98 447 72 74 526 34 46
55 674 77 757 821 72000 13 25 69 85 110 291 341 506
632 68 776 803 976 73089 159 84 313 440 83 736 826
922 81 74113 427 502 714 828.
75018 107 204 5 535 54 606 21 28 64 93 716 92
838 937 85 76037 57 146 61 321 95 486 623 902 76 89
77201 424 760 66 805 983 78000 328 47 582 861 72
942 79080 181 95 302 457 73 503 68 893 914 98 80037
108 34 65 211 27 62 75 93 390 432 612 704 95 890
946 81083 98 155 75 77 347 458 77 87 536 57 98 709
54 74 90 859 900 14 39 82015 267 74 328 29 54 56
97 440 572 738 975 83013 79 211 50 57 325 92 95
474 517 604 67 773 94 831 84010 29 57 192 269 334
432 93 96 587 89 636 51 705 817 36 950 85058 144
77 318 542 601 98 821 68 928 83 86015 274 88 315 324
568 666 739 802 985 87064 131 54 69 262 84 97 705
67 805 41 43 90 88065 165 284 331 483 528 26 820
[illegible]
742 96 833 595 90107 67 225 44 69 82 354 411 65
563 640 745 890 91010 125 36 353 435 39 47 721 949
92052 53 92 115 51 66 87 212 90 91 347 423 672 90
739 48 66 99 800 99 951 93033 203 41 91 353 98 412
98 506 605 705 50 69 77 85 97 94010 68 80 107 446 78
520 40 638 76 93 745 922 8 95142 71 296 528 627 783
305 96088 212 63 314 34 52 447 568 701 14 96 993
97095 148 228 399 416 97 502 60 63 605 12 700 74 78
818 40 912 44 75 78 95 98005 14 232 92 304 39 71 94
99 556 77 617 60 708 809 16 917 99112 202 29 33 335
54 650 804 83.
100102 280 90 306 33 594 631 703 36 98 880
101074 83 300 428 558 98 670 709 833 63 97 947 66 34
102136 95 277 372 663 713 64 81 103064 174 224 59
60 68 88 368 561 618 42 68 794 824 901 4 89 99
104029 77 111 238 39 352 479 7792 868 97 105123 243
91 345 56 97 403 61 581 628 29 81 106136 98 240
85 506 10 78 671 107003 16 86 102 27 70 80 426 516
640 88 813 108065 166 255 311 34 526 75 627 803 11
50 67 948 88 109045 149 212 68 310 28 89 410 536
648 58 752 74 110061 64 75 255 359 523 54 911
111213 48 89 367 465 507 85 647 745 947 48 69
112046 49 88 115 17 25 42 88 201 35 402 56 870 968
113227 342 480 522 51 651 711 46 63 896 951 114033
139 41 351 404 605 19 759 95 115271 82 98 344 44 45
532 617 25 89 869 94 116088 158 230 326 34 52 59 82
479 599 607 16 19 97 750 66 865 117268 338 78 463
96 519 25 41 673 702 79 865 959 70 118227 87 97 325
428 48 609 67 119011 20 266 347 52 68 496 585 684
741 45 72 929 120144 67 94 539 640 720 45 920 121095
264 315 21 612 708 18 97 802 940 122091 253 452 68
616 914 84 123005 60 105 6 29 396 41 96 546 96 795
837 60 905 24 124008 64 67 132 3909 68 494 530 705
64 874 915 21.
125015 63 218 71 308 27 418 510 89 681 832 905
21 126021 156 87 238 349 430 41 44 504 617 18 98
891 912 13 127024 71 140 62 266 627 94 788 94 893
915 21 87 128068 199 211 324 427 69 89 523 35 798
859 82 994 129115 212 81 94 322 84 424 33 510 36 672
748 886 92 955 97 130028 181 228 75 77 465 67 534
61 62 77 643 99 710 91 852 90 131201 319 37 400
45 46 562 85 833 36 939 132164 86 274 324 59 509
615 85 796 905 69 133084 389 433 569 777 872 134047
90 104 18 263 347 94 471 514 95 617 19 98 766 82
93 881 93 96 928 135120 32 373 452 508 605 33 935 48
136020 34 50 73 79 243 90 92 303 25 547 82 639 761
998 137180 232 319 451 532 888 908 138147 272 400
533 51 80 629 744 62 806 139301 77 90 514 62 94 607
20 25 717 991 96 140000 99 201 18 55 71 87 397 667
837 58 955 141071 114 47 84 214 40 41 406 14 28 35
72 76 82 580 644 724 880 947 142058 137 283 84 98
332 620 726 55 810 11 51 143000 10 36 328 409 19 88
503 76 734 847 1444072 142 285 312 73 400 84 85 515
750 75 885 912 145152 326 595 847 909 51 146088 92
122 42 634 759 876 940 53 61 96 147021 29 38 94 150
88 228 391 581 798 817 39 61 148003 125 75 269 78
341 53 434 48 743 800 10 40 78 149025 45 157 223
54 63 318 21 615 793 979.
150191 233 37 43 310 549 84 99 604 57 767 836
151118 624 71 766 91 899 918 64 152232 302 475 534
621 735 839 68 946 153048 92 105 15 74 342 463 85
566 86 95 655 154177 294 394 407 33 68 927 38 59 65
155256 362 505 19 48 95 744 73 827 31 32 982 156051
118 [illegible] 96 399 535 52 645 763 73 811 933 25 97
157133 443 46 505 78 727 870 89 158016 76 130 58
390 421 62 81 99 628 34 710 18 40 818 159001 48 103
19 53 330 34 60 89 446 59 541 81 616 724 79 962
160129 321 22 78 423 712 821 929 43 68 88 161141 81
291 455 508 27 29 64 85 676 77 777 91 812 88 920
162033 78 277 328 412 542 66 628 84 707 86 93 826
62 163085 93 123 268 324 60 465 653 700 58 95 878
921 34 41 164124 62 271 439 818 165211 29 98 302
516 765 827 64 95 166138 64 202 9 97 448 66 515 24
61 618 45 86 794 969 74 167029 122 256 318 43 73 452
80 553 549 732 68 993 168126 29 303 88 472 912 36
55 88 169030 58 213 27 72 515 31 68 71 628 716 63
939 92 170122 31 48 476 546 617 34 81 771 171016
120 219 42 353 566 619 46 81 716 86 895 918 59 83
172050 55 86 161 359 67 416 94 501 7 49 75 91 95
665 748 935 173002 22 29 49 57 361 64 482 566 604
799 913 89 174121 34 88 225 308 456 599 620 833
87 968.
17509 107 278 446 73 606 59 67 705 819 30 911
176017 95 296 318 99 423 34 557 85 92 94 670 726
915 61 66 177004 69 137 364 442 54 99 527 680 91
865 913 178008 16 134 93 256 321 415 563 718 904
80 86 179038 70 203 21 46 437 569 878 86 904 18
180058 147 70 370 402 769 77 863 181187 249 56 312
44 543 84 660 804 62 928 98 12010 240 436 587 760
66 861 183053 169 247 459 91 663 746 64 867 184027
57 117 27 237 425 525 26 611 39 59 69 71 895 902
18 44 94 185114 39 61 99 293 343 524 675 91 773
809 20 23 33 186006 34 55 126 35 61 81 266 419 72
600 35 37 63 84 94 820 36 900 90 96 187139 53 467
510 80 87 863 73 82 95 188007 79 94 269 318 424 67
600 50 84 773 968 84 189037 213 318 86 96 444 580
89 90 650 908 59 190000 63 73 137 75 248 64 71 448
532 34 93 910 52 64 191251 54 91 372 466 578 93
788 824 909 51 192027 79 100 60 342 97 420 47 594
676 960 193106 239 70 96 315 23 88 418 31 505 12
36 55 617 731 90 945 76 79 194121 65 220 21 83 448
504 52 75 606 15 727 816 39 195015 55 99 396 480
95 587 603 15 50 76 88 821 33 939 196066 122 41
335 429 518 761 807 66 75 905 19 58 66 94 197177
92 409 500 606 13 41 816 913 95 198029 33 66 95
135 308 72 477 95 508 14 15 612 707 26 61 850 60
199053 229 33 57 59 88 89 391 544 45 79 677 80 731
59 895 974.
200008 109 40 56 65 68 220 40 312 38 50 56 92
412 19 24 30 500 706 33 55 871 72 932 41 201063
327 84 548 80 82 644 51 60 716 79 830 901 11 80
202015 293 354 467 654 805 51 901 36 42 64 203106
51 64 292 344 84 95 411 71 76 513 709 86 828 59
81 204321 45 451 639 50 86 96 721 831 938 74 87
205163 209 10 437 516 28 86 98 617 849 902 206089
294 390 472 627 757 207122 252 67 87 301 52 99 452
538 607 3 64 763 874 914 57 208169 226 53 79 429
82 761 79 883 901 8 53 91 209013 38 304 610 32
63 82 774 899 944.

7-kl. Szkoła
dla żyd. inteligencji (Zakład Freblowski)
KACENELSNO-NACHUMOO
ul. POMORSKA 20 tel. (183-40). Zapisy w godz. od 4–7 p.p

7-קל. שולע און פרעבלשולע פאר קינדער פון יוד. אינטעליגענץ
קאצענעלזאן = נאחומאב
פאמארסקא 20 טעל. 183-40. איינשרייבונגען פון 4 ביז 7 נאכמיטאג

די שולקאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען פון קנאבען און מעדכען וואס זענען אין שולצוואנג, אין פארבערייטונגס-קלאס (A°) ווערען אנגענומען קינדער פון 5½ יאהר. אין פרעבלשולע (שפיל-שול) קינדער פון 3-7 יאהר

די אונטערריכטס-שפראך אין שולע, ווי אויך אין פרעבלשולע איז פויליש. פיר קנאבען א פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אלע למודי-קודש אונטער דער פערזענליכער הנהלה פון
ר' יעקב בנימין קאצענעלזאן
פיר מעדכען א ספעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פלאסטיק לויטן פראגראם פון טאנץ-שולען פאר קינדער אונטער פאכמענישער לייטונג

פיר פיזיש שוואכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד ערעפענט א נאכמיטאג שולע ■ ביז 50% ביליגער ■ נאכמיטאג פרעבעלשולע

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאך איך בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז מיין בעוואוסטער שיך-מאגאזין א.פ.
ש. מארקאוויטש
וואלבארסקא 1, וועלכע עקזיסטירט פון 1905 איז געווארען איבערגעטראגען אויף
גלובנא 6

און עמפפעהלט צום איצטיגן ווינטער = סעזאן דעם גרעסטן אויסוואל פון
דאמען=שיך פון 25 זל. אן די נייעסטע און מאדערנסטע הערן שיך פון 28 זל. אן
דאמען= און הערן=שיך צו צוגענגליכע פרייזען
פאר רעעלקייט און פינקטליכע אויספיהרונג ווערט גאראנטירט. אייגענע אויסארבייטונג. סאלידע בעדינונג. יעדער וואס קויפט ביי מיר איינמאל בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע.

בעקאנטמאכונג.
אלע מיטגלידער פון
לאדזער קרעדיט-קליינהענדלער-באנק
פיעטריקאווער 18, ווערען געבעטען צו קומען היינט, זונטאג, 6 א זייגער נאכמיטאג אין לאקאל פון „בית לחם" וואסכאדניא 70, ווייל עס האנדעלט זיך וועגען זעהר וויכטיגע זאכען. ס'איז געוואונשען, אז ס'זאלען אנוועזענד זיין וואס מעהר מיטגלידער.
מיט אכטונג
8679 א גרויסע גרופע מיטגלידער.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט=פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן

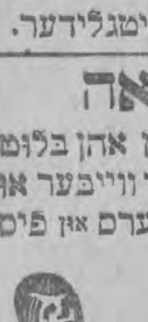
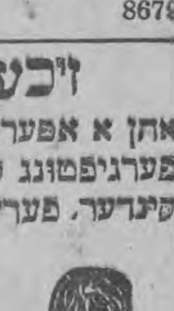

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, ערגער אזוי ווי א מעסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פעוודרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבט. ספעציעל גוטע המל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר בראכבערגער בעוויזען זיכער דעם שטערסטען און געפעהרליכסטען בראך. אויך פאר הויקערס ליידענדע מיט הייל-גארטעלן און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גוטע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
ספעציאלגלנט פון 9 ביז 1 בטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאס גרונדליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. היילמיטלען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנגס, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב". קיעלאנאווסקי מיר נעהמען אויך אן פערזענליכע פון דער קראנקען-קאסע אויך אנדערע.
דאנקזאגונג.
דעם געעהרטען ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך-ליידענדע און לאדזי וואלטשאנסקא 10, טעל. 221-77 פראנט, פארט פאר דער גיכער אונטערשטיצונג הילף און ריידען פון דעם ערשטן טאג ראש השנה פון דעם שטערען און פאר מיין ליבען געזונט. פאר דעם היטלערשן ... פון דעם באנדאזש פון זיין מעטאד איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפפעהל איהם דערדורך פאר אלע ברוך-ליידענדע
Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

— א —
2 נאדעל-מאשין
פאר געטרעס צו פערקויפן איך נעהם אן געטרעס צו קיימלען
ב. רובין, אגראדאווע 8

א קראפט=שפולערין
צו סוויטערס קען זיך מעלדען נאוואמיעסקא 22 דארעמבוים.

אנ'ארענטליכער מענש
זוכט צו שלאפען אין א געשעפט מיט גוטע רעפערענצען. צו ערפאהרען צעגעלניאנא 23 ביי כאנטשאוויטש פאר נאטאן.

פראטעסטירטע וועקסלען
מיט אפגעפאלענע זשירעס (טשעדאוויניעניע) בעקומט איהר פולע רעכט לויט ארט. 72. רעכטסקאנסולענט - ביורא „וועסמא" צעגעלנ. 43.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych **przeprowadził** się na ul. **Piotrkowskiej 70** róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp., od 6 do 8[30] wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134–72
נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד.

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסטיט.
נעמט אן פון 6—7 אווענד.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ - קראנקהייטען
מאגען-האלזגען און קינסטליכע בערג-זון
נעמט אן אין דערהיים פון 3–5.

ערשטקלאסיגער
דאמען = שניידער
און קירזשנער - ווערקשטעל
מ. ברייטשטיין, זגערזשער 24
ווידער טעטיג.
ס'ווערען אנגענומען בעשטעלונגען צום ווינטער סעזאן, אויף פאקען- און שטאף-פאלטען, לויט די נייעסטע מאדעלען. ■ צוגענגליכע פרייזען.

געזונדע אויגען
וועט איהר האבען. אויב איהר וועט טראגן א צוגעפאסטע בריל אדער צוויקער ווי אויך אלער ארט גלעזער, נאר פון דער בעוואוסטער, רעעלער און לאנגיעהריגער
OPTYK
R. HERSZKORN
37 Cegielniana 37 (róg Piotrk.)
אכטונג! ברילען ווערען צוגעפאסט גאנץ אומזיסט אויך לויט פארשריפט פון דאקטאר צילינדער גלעזער און קאמבינירטע ווערען אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 1 טאג
נייעסטע אמעריקאנער פאסאנען!
רעעלע בעהאנדלונג! קאנקורענץ-פרייזען!
עקזיסטירט פון 1892

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינגענע פראצאוניע פון ווענטליכע ארטאפעדישע טראמטען, ווי: קלעדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע דעטעמען א. א. ה. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם.

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12–2 און פון 5–7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10–11 און פון 2–5

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–10 פארם. 1–3 און פון 5–9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR. MED.
S. Heinrich
פאמארסקא 10, טעל. 147-67
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר קינדער- און אינערליכע קראנקהייטען קווארץ-לאמפען, ליכט-בעדער, דיאטערמיע עמפפאנגס-שעה'ן פון 12–2 און פון 4–7 נאכם.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעראמסקיעגא 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איזמיר נאז, האלז, אויערן ק'	4½–5½
ד"ר קפרשנער קינדער-קר. קח.	4½-5 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2–12
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.-קר.	12½–11½
ד"ר שטירנפלד נערווען און גייסטיגע ק'.	2–1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½–12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3–2
ד"ר שטערלאווסקי פרויען- און געבורטס-הילף	4½–5½

ספעציעל-טעראפיע, שפראך-שטערונג ווי שטאמלען א. א. פעקן-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונג, איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג ווערען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגט און אל ...
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר ליאזשינסקי - סטאמאטאלאג
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

וויכטיג פאר דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג!
די ערשטע לאדזער גוט בעקאנטע פאבריק פון שאמאט אייוועז און קוכען מאכט בעקאנט, אז צום קומענדען סעזאן האבען מיר ערעפענט די פאבריק אויף
וואסכאדניא 50
און בעזיצט שטענדיג אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון די בעסט-מאדערנע
שאמאט-אייוועז און קוכען
לויט די נייעסטע מאדעלען און געבען לאנג-יעהריגע גאראנטיע.
בעמערקונג: ס'ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען ווי אויך רעפעראטורען. פינקטליכע אויספיהרונג. קומט און איבערצייגט אייך. מיט אכטונג
בירענבערג, לאדז, וואסכאדניא 50.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -
וויזיט 3 זל.

Dr. HERSZFINKIEL
Zawadzka 15, tel. 111-87
ספעציאליסט פאר קינדער - קראנקהייטען
צוריקגעקומען
נעמט אן פון 8–9½ און פון 3–5 נאכמ.

Dr. J. Polakow
קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 109
צוזאמען שטאק פראנט טעל. 139-75

Dr. med.
P. Robinson
פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

Dr. med. B. From
ספעציאל-ארצט
פאר אקושער און פרויען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
46 זאוואדזקא 46, טעל. 142-61
נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג.

Dr. med.
M. Lerner
ספעציאליסט פאר קינדער קראנקהייטען
זאכאדניא 64
טעל. 113-09
נעהמט אן פון 3–5 נאכם.

— אויף —
אתרוגים
צו פערדינגען א האלב געוועלב ביי מ. זענדעל
פלאץ וואלנאשטשי 9
רוג נאוואמיעסקא.

LEK. DENT.
L. GECOWOWA
Przyjmuje w Lecznicy „VITA" Piotrkowska 45 od 5[30]—8 w.

Dr. med.
A. Landkof
פאלורניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 2-3 און 7-8 אוו.

מעבעל

קומט און איבערציינט אייך !

בעפאר איהר נעהמט קויפען מעבעל בעזוכט אונזער
מעבעל-קאאפעראטיוו „סטיל" נארוטאוויטש 4 (דזשעלנא) טעל. 190-26
מיר בעזיצען אויף לאגער: נייעסט מאדערנע שלאף-צימער, שפייזע-צימער, גאבינעטען
ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער. סאלידע אויספיהרונג לויט די נייעסטע אויסלענדישע מאדעלען.
ס'ווערען אויך אנגענומען אלע ארט טישלער-ארבייטען אויף גוטע בעדינגונגען און פינקטליכע אויספיהרונג.

„סטיל"

קומט און איבערציינט אייך!

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!
דער פערשאלטענער טייך
אין די הויפטראלען:
RYSZARD BARTHELMESS i BETTY COMPSON
אויסערן פראגראם: רעוועלאציע-קלאנג-צוגאבע

נעכסטער פראגראם: ערשטער פוילישער קלאנג-פילם
„די מאראל פון פרוי דולסקא"
אין דער הויפט-ראלע ZOFJA BATYCKA

די עלעגאנטסטע און מאדערנסטע היטען
צום הערבסט- און ווינטער-סעזאן
עמפפעהלט די גוט-בעקאנטע פירמע
„SPLENDID"
31 לאדז, 11 ליסטאפאד 31
(קאנסטאנטינער)
געדענקט די אדרעס!

מעבעל
ביליג קויף און פערקויף
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, שרייב-מאשינען,
גארדעראבען, סאמאווארען א. ז. וו.
און צאהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19
טעלעפאן: 191-00 אין מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שעגקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע גענוצטע
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

ווילנער ספרים-סקלאד	פערקויף פון שול-ביכער אין אלע שפראכען	ספרים-סקלאד וואלטשאנסקא 34 פראנט-געשעפט	פערקויף פון שרייב-מאטעריאל	פערטרעטונג פון קאלאמייער טליתים.

מחזורים 25 פראצענט ביליגער!!!

דערמיט מעלדען מיר, אז דער ספרים-סקלאד „מסורה" איז איבערגעטראגען אויף וואלטשאנסקא 34, פראנט-געשעפט ווי אויך אנגאנג דורכ'ן טויער. צו בעקומען אלע ארט ספרים און לעהר-ביכער, ספעציעלער אויסוואהל פון מחזורים, אויך די וועלט-בעריהמטע ווילנער רב פנינים-מחזורים; אויך מיט פוילישע איבערזעצונג, ש"ס, חומשים, פסוקים, משניות, מדרשים, סדורים, טלתים, גארטלען, קאפלעך, ציצית, מזוזות.

צום נייעם שול-סעזאן פערקויף פון אלערליי שול-ביכער אויך שרייב-מאטעריאל, אזוי אז דאס הונדערט-יעדע קען זיך אלעס איינ'ן ארט איינקויפען צו רעעלע פרייזען. מיר האבען געעפענט ביי די ווילנער ספרים-פערלאגען גרויסע הנחות ספעציעל פאר קינדער-גמרות פאר חדרים פון פירמע ראזענקראנץ, שריפטגיסער צו ביליגע פרייזען, אזוי אז דאס ארימע קינד וועט קויפען א ליכטיגע, ריינע, פינקטליכע ווילנער גמרא צום פרייז פון א ווארשאווער גמרא. געדענקט דעם אדרעס:

א. מ. גרובשטיין, וואלטשאנסקא 34, פראנט געשעפט אדער דורכ'ן טויער

א ליכטיג לעבען
קען יעדער האבען, וואס וועט ביי מיר קויפען
עלעקטרישע
זשיראנדאלען
פון אייגענער אויסארבייטונג
אויך זשארובקעס פון די בעסטע פירמעס
ביליגער ווי איבעראל. — אויך נעהם איך אן אלע
עלעקטראטעכנישע איינלאגען פון קראפט און ליכט
קאנצעסיאנירט דורך דער לאדזשער עלעקטראווניע.
מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9
רוג נאוואמיעסקא
בעמערקונג: יעדער וואס קויפט ביי מיר א זשארובקע בעקומט
א קופאן ביי צושטעלן 25 קופאנען בעקומט אומזיסט א ראדיא-אפאראט
קומט וועט איהר זיך איבערציגען 9 פלאץ-וואלנאשטשי 9.

צנים פחים בדרך עקש. שומר נפשו ירחק מהם.
תקעו בחודש שופר. בכסה ליום חגנו. כי חוק לישראל הוא משפט.
איבער דעם זאלסט קומען אין דער אלטער בעוו.
רעכטסקאנסולענטע-ביורא פון ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט שנעל און פינקטליך ערלעדיגטע
נעוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטע-'ס
ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולע-
זאבעזפיעטשעניעס אויף אלערלייעס
אין פוילען, וועגען דירות אין רוזמלטס
ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אים און
שפראכען. בעמערקונג: קלאוזולע
און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ער-
לעדיגט במשך פון 24 שעה.
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פעטריקאווער 17.

מענער-היט
אין א גרויסען אויס-וואהל בעקומט מען — ביי —
עלעגאנט | מאדערן
י. שווארצבערג
פראקטיש | פרייזווירדיג
פיעטריקאווער 50 אינ'ם הויף
פרייזן רעדוצירט

קאצענעלזאן-נאחומאב
7-קלאסיגע שולע און פרעבלשולע פון די רענאמירטע ערציהונגס-אנשטאלט
8 נאר לודקא 8 (צווישען נאוואמיעסקא און וואלטשאנסקא)
טעלעפאן 177-01 (פון 11 ביז 2)

ינדער אין שול-צוואנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאהר ווערען א גענומען אין די קלאסען: A, B, C, I, II, III, IV
אין פארבערייטונגס-קלאס A° ווערען אנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 7-5$^{1}/_{2}$ יאהר. אין די פרעבל-שולע (שפיל-שולע) קינדער פון 3-7 י.

חוץ דעם אלגעמיינעם שול-פראגראם, קענען די ארטאדאקסישע קינדער געניסען פון **נאכמיטאג-חדר** וואו ס'ווירד געלערנט גרונדליך אלע למודי-קודש, דהיינו: חומש, רש"י, נ"ך, גמרא, ותוספות דורך מלמדים-ספעציאליסטען אונטער דער פערזענליכער השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן **ר' יעקב בנימין קאצענעלזאן**
בעמ.: די צאהל שעה'ען, ווי אויך מלמדים פאר למודי-קודש זענען היי-יאהר בעדייטענד פערגרעסערט.

פאר פיזיש שוואכע קינדער, ווי אויך פאר אונבעמיטעלטע עגזיסטירט
נאכמיטאג שולע | ביז 50% ביליגער | נאכמיטאג
נאכמיטאג חדר | | פ עבלשולע

לשמוע אל הרנה ואל התפלה
אין ווייסען זאל
זאכאדניא 43 וועט געדאווענט ווערען
ראש השנה און יום כפור
מיט דעם בעריהמטען אבערקאנטאר ה' **בנימין קיהן** מיט א גרויס איינשטודירטען כאר
בעקוועמע פלעצער. היגיענישע איינריכטונג. פערזעהט אייך מיט בילעטען פלעצער ווערען פערדינגען טעגליך פון 9 ביז 10 אין אווענד.
בעמערקונג: מוצש"ק ווערט נור פערקויפט בילעטען פון 7 ביז 8 אווענד
מיט אכטונג י. ט. ווינטרויב.

אכטונג ה"ה פריזיערס!
צו די בעפארשטעהענדע יום-טובים עמפפעל איך דעם רייכסטען אויסוואהל פון זאמטליכע קעלנישע און בלומען-וואסערן, ראזיר-זייפען ווי אויך שטאהל-ווארע צו קאנקורענץ פרייזען.
מיט אכטונג פערפומעריע
י. דרוקער
5 זאוואדזקא 5
טעלעפאן 175-92
בעמערק.: ענגראסיסטען בעקומען ספעציעלע הנחות.

טליתים-פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, וויאויך טלתים-קטנים, הויט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיענא 1
אין 2. טויער פארטער. קומט איבערציגט אייך!
בעמערקונג: סווערען אויך אנגענומען אלטע טליתם צום וואשען.

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון דער אייזען-מעבעל-פאבריק
I. B. Wołkowyski
שענקעוויטש 3|5
פאבריקס-לאגער נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 11, טעל. 137-70
איז:
א מביליגסטע
מבעסטען
מבעסוועמסטען

אונדער גרעסטער אויסוואהל
פון ציען אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון מעטאל - ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, מעטאלענע פעטעגעס, פערפעקט גארא-...

„תורה ודרך ארץ"
דאס איבעראל-בעוואוסטע 7קל. לעהר-אנשטאלט — עם — גן-ילדים
22 נאוואמיעסקא 22 טעל. 123-82
פון יצחק פטאשניק
איז מודיע, אז צום קומענדיגען שול-יאהר 1930—31 ווערט דער פראגראם פון די אלגעמיינע למודים פיל פערגרעסערט און פערברייטערט. ס'ווערט אויך געעפענט א מחלקה גבוהה אונטער דער השגחה פון בעוואוסטע לומדים בעלי הוראה.
גלייכצייטיג זענען מיר מודיע, אז די איינשרייבונגען פון תלמידים אין אלע קלאסען און פארבע ייטונגס-קלאסען (גן ילדים) ד. ה. פון 5 יאהר, קומט פאר טעגליך פון 2—8 פארמיטאג און 3—7 אווענד אין די דערמאהנטע שול-קאנצעלאריע.
בעמערקונג: פאר נישט פערמעגליכע א ספעציעלע הנחה.
די לייטונג.

קלי קלי ניק
וועכנעריך כירורגישע
„SANATO"
אגראדאווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען.
200 זל.

עלעגאנטע
שילער און קינדער-גארדעראבן
עמפפעהלט:
„DZIECKOPOL"
16a זאוואדזקא 16a
בעשטעלונגען ווערען אנגענומען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות.
אכטונג! דער אוניפארם פון גימנאזיום קאצענעלסאן איז שוין צו בעקומען. / רעעלע בעהאנדלונג. / צוגענגליכע פרייזען.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.